

De rol van het bidden

Ruard Ganzevoort

Inhoud

Vooraf	7	
Deel 1: wat is bidden?	9	
Bidden - wat is dat?		11
Bidden als relatie		13
Geen cliché		16
God - welke God?		20
Je eigen rol		25
Geloven verandert		28
Man en vrouw schiep Hij hen		32
Moeilijke vragen		34
Deel 2: wat bid je?	41	
Onze Vader		43
Gods naam		51
Gods Koninkrijk		57
Gods wil		62
Tussenspel		66
Onze behoefte		67
Onze schuld		71
Onze onmacht		76
Verwarde gebeden		80
Naspel		85
Verantwoording	92	
Om verder te lezen	93	

Vooraf

Opnieuw een boekje over bidden? Alsof er nog niet genoeg zijn. Kennelijk is bidden een belangrijk en tegelijk moeilijk onderwerp. Anders waren mensen daar niet zo mee bezig. Dit boekje is aan de ene kant gewoon het zoveelste. Aan de andere kant wil ik toch een paar punten benadrukken, die ik in andere boeken te weinig tegen kom.

De belangrijkste gedachte in dit boekje is dat bidden een vorm is van de omgang tussen mensen en God. Dat betekent dat je hele mens-zijn daarin mee komt. Een pasklare methode van bidden, die voor alle mensen geldt, is er dan ook niet.

Eigenlijk wil ik dus de menselijke kant benadrukken. Dat hoeft niet ten koste te gaan van Gods kant. Juist niet. Als je echt eerlijk jezelf kunt zijn in het bidden, dan krijgt God ook meer ruimte in je leven. Misschien is één van de problemen met het bidden juist wel, dat je geen manier kunt vinden waarbij je echt jezelf kunt zijn...

De rol van het bidden. Welke rol speelt het bidden in jouw leven? En welke rol neem je op je als je bidt? Welke rol geef je aan God? Het gaat in het gebed om een ontmoeting met God. En dan is de vraag onmiddellijk hoe je Hem ontmoet, in welke relatie, in welke rol.

Dus toch een extra boekje over bidden. Een boekje dat voor mij een poging is om eerlijk te zijn tegenover mezelf en tegenover jullie die het lezen. En een boekje waarvan ik hoop (en bid) dat het je mag helpen om je eigen omgang met de Here God verder te beleven. Als je daarin een stapje verder komt, dan is het de moeite waard geweest.

Doorn, 1997

Ruard Ganzevoort

DEEL 1: WAT IS BIDDEN?

Bidden - wat is dat?

Als je mensen vraagt wat bidden is, dan krijg je waarschijnlijk een heleboel verschillende antwoorden. Dat is voor iedereen iets anders. Je krijgt van veel mensen waarschijnlijk ook een oppervlakkig antwoord, of een bepaald cliché. Want bidden is niet iets waar je makkelijk over praat. Dat was vroeger nog erger. Een oudere man vertelde: "Mijn moeder zei: Jan, er zijn drie dingen waar je niet over praat. Het eerste is wat je doet in het stemhokje. Het tweede is wat je in bed doet met je vrouw. Het derde is wat je in het gebed doet met de Here."

Ik denk dat dat wel iets veranderd is. In ieder geval mag je tegenwoordig praten over sex en politiek. Maar of het nu makkelijker geworden is om te vertellen aan een ander wat bidden voor jou betekent, hoe je het beleeft, wat je er bij doet en voelt? Ik weet het niet. En daarom krijg je nog steeds van die voor de hand liggende antwoorden. Bidden is praten met God. Bidden is de verborgen omgang met de Here. Of je krijgt een mooie beeldspraak te horen. Bidden is de energiecentrale van het geloof, de telefoonverbinding met God, de ademhaling van een christen. Dat zijn zinvolle beelden. Je kunt je er iets bij voorstellen, en het helpt je ook om een bepaalde kant van het bidden beter te begrijpen of te beleven. Maar het blijft beeldspraak. Zoals ook 'praten met God' beeldspraak is. Want laten we eerlijk zijn: het is in de meeste gevallen niet echt een gesprek waarbij je elkaar laat uitpraten. Je gedachten dwalen af, je hebt het gevoel dat Hij niet antwoordt, of misschien wel niet eens luistert. En voordat Hij zelfs maar de kans krijgt om te antwoorden zeg je gauw 'amen' (of je bent ondertussen al in slaap gevallen). Maar we weten wat praten met iemand is, en dat beeld gebruiken we dan ook om het gebed te beschrijven.

Nu is de moeilijkheid niet alleen dat we beeldspraak nodig hebben om het gebed te omschrijven. Bidden is ook niet op één manier aan te

duiden. Het heeft zoveel verschillende inhouden, vormen en functies, dat een enkel beeld niet genoeg is. En een beeld dat voor Jan of Heleen precies weergeeft wat ze bedoelen, is voor Piet en Els onzin. En misschien ziet Jan het over twee jaar ook wel niet meer zitten, terwijl Els het dan juist wel zo beleeft. Het kan heel verschillend zijn per persoon, en ook per periode van je leven. Voordat we verder gaan is het daarom goed om even de balans op te maken. Hieronder vind je een aantal zinnen die afgemaakt moeten worden. Probeer voor jezelf onder woorden te brengen wat bidden op dit moment voor je betekent. (Als je dit boekje met anderen doorwerkt, kun je er daarna over doorpraten, maar vul het in elk geval eerst voor jezelf in!)

Ik bid, als _____

Ik bid niet, als _____

Als ik bid, dan denk ik _____

Als ik bid, dan voel ik _____

Mijn manier van bidden is _____

Het fijnste van bidden vind ik _____

Het moeilijkste van bidden vind ik _____

Vergeleken met twee jaar geleden bid ik nu _____

Ik wil graag leren om _____

Bij mij in de kerk bidden ze _____

Bij mij thuis bidden ze _____

Bidden als relatie

Er zijn dus veel verschillen tussen mensen, en dat zie je terug in de beelden die er voor bidden gebruikt worden. Toch hebben al die beelden iets te maken met een relatie. Op de een of andere manier is er een relatie tussen God en mens. Ze hebben iets met elkaar te maken. Als dat niet zo was, dan zou je niet bidden.

In de hele Bijbel vind je ook die beeldspraak van de relatie terug. Zo heeft Paulus het over de relatie tussen man en vrouw als een beeld voor de relatie tussen God en mens. Het Onze Vader (en andere teksten) hebben het over de relatie tussen een vader en een kind als beeld. En zo zijn er ook voorbeelden te noemen uit de Bijbel waar de relatie tussen heer en knecht, tussen moeder en kind, tussen rechter en verdachte, tussen herder en kudde, tussen boer en wijngaard, tussen pottenbakker en klei gebruikt wordt. De laatste drie lijken wat minder op een relatie, omdat de mens daar wordt vergeleken met dier, plant of aarde. Toch is ook in die gevallen duidelijk dat God als persoon wordt gezien. Dat is dan ook een wezenlijke voorwaarde om te kunnen bidden. Als God niet 'iemand', maar 'iets' zou zijn, dan kun je niet met Hem omgaan. Je hebt geen relatie met de zwaartekracht, de zon of de bomen, ook al heb je dagelijks met ze te maken. Een relatie heb je alleen met een persoon, iemand die kan willen, voelen, denken, handelen, spreken...

Nu is het wel zo, dat we God lang niet altijd als een Persoon ervaren! Hij kan ver weg lijken, afwezig. Je kunt het gevoel krijgen dat Hij niet meer is dan een idee dat mensen bedacht hebben en in stand houden. Je kunt ook geloven dat Hij meer een soort kracht is, die wel de basis van het leven is, maar verder niet direct bereikbaar is voor een ontmoeting. Ik wil die gedachten en ervaringen niet ontkennen. Zo werkt het vaak, en je komt dat ook wel in de Bijbel tegen. Alleen, daar blijft het niet bij. De Bijbel begint met het initiatief van God. Hij is er,

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 14

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

Hij spreekt, Hij doet, Hij scheidt, Hij leeft, Hij maakt mensen, Hij zoekt ze op, Hij gaat met ze om. Ook als ze ver weg dwalen, en het zicht op God kwijt raken, dan nog blijft Hij wie Hij is.

Dat wordt heel duidelijk in het woord 'verbond'. Daarmee wordt iets zichtbaar van hoe God met mensen omgaat en hoe die mensen vervolgens met God mogen omgaan. Een kenmerk van het verbond is dat het een stabiele relatie is. Niet alleen een vluchtige ontmoeting, even iemand tegenkomen, maar een relatie die door de tijden heen blijft bestaan. Daarnaast is het bij een verbond van oudsher zo dat die verbondsrelatie ontstaat doordat de sterkste partij aan de zwakste bescherming aanbiedt, en dat de zwakste de sterke erkent. Zo ging dat bij een verbond tussen twee landen, zo gaat het ook bij een verbond tussen God en mens. God begint. Hij neemt het initiatief, en Hij biedt leven, bescherming en liefde aan. En de mens mag dat aanvaarden en in die verbondsrelatie gaan leven.

Het doel van God met ons leven heeft dus te maken met een ontmoeting. Of liever: wandelen met Hem. Want het woord 'ontmoeting' is een beetje te beperkt, alsof het alleen zou gaan om een bepaald moment, of om een bepaald gevoel of gesprek. De beeldspraak 'wandelen met God' geeft iets weer van de rust en de ruimte die er is, van de ontwikkeling en de veranderingen die er kunnen zijn, van de weg die je samen aflegt, enzovoorts.

Bidden heeft daar een plaats in. Het is onderdeel van dat wandelen met God, en in het gebed is er sprake van een ontmoeting in de relatie. Nu heb ik dat woord al een paar keer gebruikt, zonder uit te leggen wat ik er mee bedoel. Dat is wel nodig, want we hebben wel allerlei ideeën over wat een relatie is, maar de omgang met God is toch ook weer anders. Kun je dan ook van een relatie spreken?

Volgens mij bestaat een relatie uit minstens drie onderdelen:

- in de eerste plaats speel je een rol in elkaars leven. Dat wil zeggen dat je levens met elkaar verweven zijn en steeds meer raken. Dat kan op allerlei manieren, en daarom zijn er zoveel soorten relaties: van heel intieme, tot nabije vriendschappen, tot briefcontact, enzovoorts. In het schrijven en lezen van dit boek ontstaat er tussen ons ook een soort relatie. Jij speelt als lezer een rol voor mij bij het schrijven, en in het lezen speel ik een rol in jouw leven.

- in de tweede plaats ben je bereid tot communicatie. Een relatie betekent niet alleen dat je een rol speelt in elkaars leven, maar ook dat je bereid bent om echt te communiceren. Op school leerde ik de wet van de communicerende vaten. Ik snapte er niet alles van, maar wel snapte ik dat de inhoud zich zo verdeelt dat het niveau in beide vaten even hoog wordt. Communiceren heeft dus te maken met delen.

- in de derde plaats ben je bereid je leven voor de ander te verantwoorden. In een relatie mag je elkaar vragen stellen, en mag je jezelf voor de ander openleggen, ver-antwoord-en.

In deze zin kan de omgang met God een relatie worden genoemd. Hij speelt een rol in mijn leven, en ik in het zijne. Hij is bereid tot communicatie (bijvoorbeeld in de Bijbel) en ik ook (bijvoorbeeld in het gebed). Ik ben bereid mij voor Hem te verantwoorden, en Hij doet dat ook in het bekend maken van zijn liefde en (een deel van) zijn plannen. Ja, het is een soort relatie. Maar wat voor één?

Vragen om door te denken of door te praten

- 1 Welk beeld past het best bij hoe jij je relatie met God beleeft?
Ben je daar blij mee of zou je dat anders willen beleven?
Heb je een idee hoe dat beeld bij jou gegroeid is?
- 2 Welke rol speelt God in jouw leven?
Welke rol speel jij in Gods leven?

Geen cliché!

Omgaan met God is geen gewone relatie, omdat God geen gewoon persoon is. Hij is niet een iemand in de wereld. Je kunt dan ook niet een plek opzoeken waar Hij is, om Hem daar te ontmoeten. God is altijd de Volstrekt Andere. Dat maakt Hem ongrijpbaar. Hoe kun je dan zinvol iets zeggen over Hem, en hoe kun je zinvol spreken tot Hem?

Misschien is het goed te beginnen bij wat niet zinvol is. Daarvoor wordt het woord cliché gebruikt. Een cliché is een beeld dat verstard is geraakt. Er is geen ruimte meer om er anders tegen aan te kijken, het staat niet open voor nieuwe betekenissen en belevingen. Integendeel: het sluit af.

Het tegendeel van het cliché is het symbool. Wat is het verschil? Een symbool is een beeld dat voortdurend open staat voor een nieuwe beleving en een nieuwe betekenis. Een symbool raakt je, en het roept iets in je op. Het is open, en het stimuleert je om verder te kijken en verder te zoeken. Een cliché sluit juist af. Een cliché staat niet meer open voor nieuwe inzichten en meerdere betekenissen.

Laat ik een voorbeeld geven. In een relatie heb je een bepaald beeld van elkaar. Je vriend is bijvoorbeeld iemand die altijd in is voor een geintje, steeds de moed er in houdt, enzovoorts. Hij kan voor jou het symbool zijn van echt optimisme, positief op de toekomst gericht. Maar op een dag komt hij bij je en vertelt dat hij het niet meer ziet zitten. Dat kan betekenen dat je hele beeld van hem in stukken breekt. Je kunt zelfs boos op hem worden, want zo mag hij niet zijn. Hij moet zich houden aan de rol die hij in jouw leven heeft. Op dat moment blijkt dat hij geen symbool, maar een cliché is geworden. Het symbool is verstard, en je vriend heeft geen ruimte meer om anders te zijn, dan jij bedacht had.

Maar het kan ook anders. Je kunt ook in je vriendschap groeien, door de nieuwe ervaring toe te laten, en samen verder te gaan. Dan ga je ontdekken, dat optimisme ook door een dal kan gaan, en dat je daarna misschien nog veel meer toekomst ziet. Dan verstart het niet, maar dan verdiept de relatie zich juist. Als dat gebeurt zit je op de lijn van open symbolen. Dan worden veranderingen niet uitgesloten, maar juist mogelijk gemaakt.

In de omgang met God werkt dat precies zo. Je hebt een bepaald beeld van God. Je ziet God bijvoorbeeld als een rechter, of als een vader, of als een vriend. Dat zijn allemaal symbolen, die iets heel werkelijks beschrijven. Maar als dat verstart tot een eenzijdige beleving, en God niet meer anders mag zijn, dan jij bedacht (of geleerd) hebt, dan is het symbool een cliché geworden. Dan mag God alleen nog maar die ene rol spelen.

Het probleem met een cliché is dat het de ander (je vriend of God) niet de ruimte geeft om iemand anders te zijn dan jij dacht. Maar dat betekent ook dat het jezelf de ruimte ontnemt om te groeien. Want niet alleen houd je de ander vast aan jouw beelden, je zit er zelf ook aan vast! Daarom is het zo belangrijk om te beseffen dat je in de relatie met God met symbolen en beelden te maken hebt. Dat geeft namelijk de ruimte om te groeien en nieuwe dingen te ontdekken en te ervaren.

Ik denk dus dat je het spreken over God het beste 'symbolisch' kunt noemen. Dat is een gevaarlijk woord, want sommige mensen denken dat symbolisch het tegengestelde van 'echt' is. Die gedachte klopt niet. Symbolisch is juist wel echt, maar op een andere manier.

Laat ik een voorbeeld geven. Als in de kerk het avondmaal gevierd wordt, of er wordt een kind gedoopt, dan worden daar heel gewone

middelen gebruikt. Water (uit de kraan en als het goed is handwarm), wijn (zoete rode) en brood (meestal wit). Bij de doop wordt er water gesprenkeld, waarmee de zonden worden afgewassen, en bij het avondmaal worden het lichaam en het bloed van de Here Jezus gedeeld. Echt? Ja zeker echt. Maar dan wel als symbool. Als je dat laat verstarren en in de menselijke werkelijkheid trekt, dan krijgt het iets magisch. De woorden uit de oude latijnse formule 'dit is het lichaam van Christus' - letterlijk 'hoc est corpus' werden dan ook verbasterd tot hocus pocus. (De toevoeging 'pilatus pas' komt uit de geloofsbelijdenis, waar staat dat Jezus onder Pilatus geleden heeft.) Het blijft echt gewoon brood, water, wijn. Maar tegelijk verwijst het naar iets anders, en dat roept ons op om open te zijn voor wat dat andere, De Ander, ons te zeggen heeft.

Als wij spreken over God of over bidden, dan is dat ook symbolische taal. Dat kan niet anders en het mag niet anders. Je kunt niet anders dan symbolisch over God spreken, omdat je het niet hebt over iets of iemand binnen deze werkelijkheid. God staat daar boven. Hij is niet te vangen in menselijk theorieën en systemen. Alleen beelden, symbolen, verhalen en dergelijke verwijzen over de grens heen.

Je mag ook niet anders dan symbolisch over God spreken. Als Israël in de woestijn zich onzeker en alleen voelt, dan maakt ze een gouden kalf. Dat beeld komt dan in de plaats te staan van God zelf. Het wordt aanbeden, en onder leiding van Aäron gaat het volk het beeld zien als de God die ze uit Egypte bevrijd heeft. Daarmee wordt de grote God als het ware portable gemaakt. Een draagbare god, die je mee neemt waar je heen gaat, in plaats van een God die de route mag bepalen.

Is het kalf dan geen symbool? Ja, in zekere zin wel. Het is een beeld van God, dat kracht en vruchtbaarheid betekent. Dat soort beelden, symbolen waren er in allerlei godsdiensten, toen en nu. In zekere zin zou je kunnen zeggen dat de openbaring in de Bijbel juist zo uniek is, omdat dit soort beeldvorming wordt verboden. Want (en daar ligt dus

het probleem waar ik het hier over heb) hier verstart het symbool, en wordt het een cliché.

Nog even heel nadrukkelijk: als ik het over 'symbolisch' heb, dan bedoel ik daar niet mee dat het dus niet echt is. Ik bedoel dat je alleen op die manier kunt spreken over de werkelijkheid van God. Dat geldt ook voor het woord 'rol' dat ik al een paar keer gebruikt heb. Dat kan klinken als een spelletje toneel, het spelen van een rol. Dan wordt het 'doen alsof'. Voor mij geeft het woord 'rol' iets anders aan. Het gaat dan om de positie die je hebt in de relatie met een ander. Dat ben je zelf en het gaat over jezelf. Het gaat om die werkelijke relatie, en de manier waarop je daar in staat.

Vragen om door te denken of door te praten

- 1 Hoe strak omlijnd is jouw idee van wie God is?
Hoeveel ruimte heeft Hij om anders te zijn?
- 2 Hoe ga je er mee om als mensen anders over God denken?
Waar liggen volgens jou de grenzen? (dus: zijn er ook beelden van God die volgens jou niet mogen?)

God - welke God?

Bidden tot God. Maar tot welke God bidden we? Je zou kunnen zeggen dat dat voor de hand ligt. Dit is een boekje voor christenen (en voor mensen die zich afvragen wat christen-zijn betekent). Dus hebben we het over de christelijke God, de God van de Bijbel. Ik heb er al eerder op gewezen dat de Bijbel ons verschillende beelden aanreikt om de relatie met God te beschrijven. Dat betekent dat de vraag zinvol blijft: welke God? Waar denk je aan, als je het hebt over God? Welke kant van Hem staat voor jou op de voorgrond? Hoe beleef je de relatie met Hem? Vul voor jezelf het volgende maar eens in:

Mijn relatie met God beleef ik als de:

	vaak	soms	niet
veilige relatie met een rechtvaardige vader	☐	☐	☐
warme relatie met een liefhebbende moeder	☐	☐	☐
nabije relatie van een hechte vriendschap	☐	☐	☐
onzekere relatie met een onbetrouwbare ouder	☐	☐	☐
afhankelijke relatie van een klein kind	☐	☐	☐
steunende relatie met een wijze raadgever	☐	☐	☐
stille relatie met de natuur	☐	☐	☐
bange relatie van een verdachte voor de rechter	☐	☐	☐
intieme relatie met een partner	☐	☐	☐
afstandelijke relatie met een vage kennis	☐	☐	☐
vererende relatie met een idool	☐	☐	☐
gehoorzame relatie met een leermeester	☐	☐	☐
opstandige relatie met een machthebber	☐	☐	☐

Ik weet niet hoe het jou vergaat, maar ik vul bij verschillende beelden 'vaak' in, terwijl die beelden behoorlijk tegenstrijdig kunnen zijn. Bovendien vul ik het nu anders in dan ik het vijf of tien jaar geleden gedaan zou hebben. Daar zit heel veel speelruimte en ontwikkeling in.

Ik denk zelfs dat als je in je geloof meer ruimte hebt om op verschillende manieren de relatie met God te beleven, je ook meer mogelijkheden hebt om je geloof vast te houden!

Op dit punt lijkt het me goed om in te gaan op hoe God zich heeft bekend gemaakt. Daarbij zijn een heel aantal van de genoemde beelden te gebruiken, maar ik wil naar een centraler punt toe. In de Bijbel kom je God op drie manieren tegen. Niet voor niets heeft de kerk dat de Drie-een-heid genoemd. Ik zou ook geen beter woord weten om aan te geven dat de Here God volledig één is, en toch in drie verschillende relaties, gestalten op ons af komt.

Over de vraag hoe je die verhouding moet zien is in de kerkgeschiedenis lang nagedacht. Tot op de dag van vandaag gaat die discussie ook nog door. Het houdt iets van een mysterie dat drie onderscheiden personen toch één God kunnen zijn. Heel mooi (hoewel misschien een beetje langdradig) is het verwoord in de geloofsbelijdenis van Athanasius. Daar staat: 'Het algemeen geloof is nu dit, dat wij de ene God in de Drieheid en de Drieheid in de Eenheid vereren, zonder de personen te vermengen of het wezen te delen.'

En dan wordt uitgelegd dat ze dezelfde goddelijkheid, heerlijkheid, eeuwige majesteit, onmetelijkheid, almacht hebben. En toch zijn ze drie personen, met elk, zo zou je mogen zeggen, een eigen verschijningsvorm en een eigen functie. Misschien kun je het verschil zo weergeven: de Vader is God boven ons; de Zoon is God naast ons; en de Heilige Geest is God in ons.

Dat heeft ook voor ons gebed grote betekenis. Het kan je helpen als je bij de verschillende zaken waar je voor wilt bidden je ook richt tot één van de drie personen. Ook daarover is wel verschil van mening. Sommigen vinden dat je alleen tot de Vader of tot de Vader en de Zoon mag bidden. De geloofsbelijdenis van Nicea stelt dat de Heilige

Geest samen met de Vader en de Zoon aanbeden en verheerlijkt wordt. Het lijkt mij dan ook niet verkeerd in bepaalde gevallen concreet tot de Heilige Geest te bidden. Verkeerd wordt het pas als je de één tegen de ander probeert uit te spelen, of ze van elkaar los maakt.

In de eerste plaats is God de Vader. Hij is de Schepper, die aan het begin van je leven staat. Je leeft, omdat Hij daar voor koos. In die relatie ben jij het schepsel, het kind. In het gebed tot God de Vader passen de gebeden die te maken hebben met het leven zelf, met het schepselmatige leven, met de dagelijkse levensbehoeften, enzovoorts. In die gebeden kom je vooral als mens naar voren, met menselijke behoeften en menselijke zorgen. En zoals een kind naar zijn vader (of moeder) toe gaat, zo mag je ook naar God de Vader toe gaan.

In de tweede plaats is God de Zoon. Hij is de Verlosser, die mens werd om ons op te zoeken in de diepe ellende van onze gebrokenheid en onze schuld. In die relatie ben jij de zondaar en de gebrokene. Ik noem die twee altijd bij elkaar. Enerzijds ben je een mens die tekort schiet, Gods grenzen overtreedt, schuldig is. Anderzijds ben je een mens die te maken heeft met de chaos van een wereld die is losgescheurd van de hemel. Dat betekent dat je aan sommige zaken concreet schuldig bent, terwijl andere zaken je overkomen. En in die dubbele ellende is de Here Jezus gekomen. Hij verlost ons van de schuld en Hij komt ons heel nabij in de gebrokenheid. In het gebed tot God de Zoon passen de gebeden die direct met die schuld en tragiek te maken hebben.

In de derde plaats is God de Heilige Geest. Hij is de Heiligmaker, die in mensen werkt om ze dichter bij God te brengen. De Catechismus zegt dat zo: 'Hij is ook mij gegeven, om mij door waar geloof aan Christus en al zijn weldaden deel te geven, mij te troosten en eeuwig bij mij te blijven.' En het doopformulier zegt: 'De Geest eigent ons toe wat wij in Christus hebben: de afwassing van onze zonden en de

dagelijkse vernieuwing van ons leven, totdat wij eenmaal met de gemeente van de uitverkorenen voor God zullen staan in het eeuwige leven, heilig en onbesmet.' Dat wil twee dingen zeggen. In de eerste plaats maakt het duidelijk dat God vooral door zijn Geest in onze levens werkt. Je kunt zelfs alleen maar geloven dankzij de Geest. (1 Kor 12:3) In de tweede plaats wordt duidelijk dat dit zich vooral in ons eigen leven afspeelt. Vaak kun je de werking van de Heilige Geest niet zo precies onderscheiden van je eigen denken en je eigen ontwikkeling. Als jij gelooft is dat jouw keuze, en tegelijk helemaal Gods geschenk. Daarom vat Paulus het ook zo samen: 'Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen van God zijn.' (Rom 8:16) In het gebed tot de Geest passen vooral die gebeden die te maken hebben met het groeien in het geloof, het zoeken naar de goede keuze, en de geestelijke strijd, die je soms te voeren hebt.

Je ziet dat de manier waarop God zich heeft bekend gemaakt onderscheidingen kent. Dat kan je helpen bij een verdieping van je gebedsleven. Misschien ben je gewend om alleen tot de Vader te bidden. Misschien hou je het wel nog algemener door alleen 'God' te zeggen. Dat is ook niet verkeerd. Natuurlijk mag je de gebeden ook om Christus' wil (dat wil zeggen: omwille van en via de Zoon) en door de Heilige Geest bij de Vader brengen. Ik wil alleen duidelijk maken dat bewust omgaan met de drie personen je kan helpen om meer diepgang en onderscheid in je gebed te brengen. Het is voor God niet direct nodig dat je dat onderscheid aanbrengt. Maar misschien helpt het jou om bewuster te bidden.

Om verder te komen

Schrijf tien gebedspunten op, en probeer bij elk gebedspunt te bepalen tot welke persoon van de Drie-een-heid je die zou kunnen / willen bidden.

	ik bid voor:	tot:
1	_____	_____
2	_____	_____
3	_____	_____
4	_____	_____
5	_____	_____
6	_____	_____
7	_____	_____
8	_____	_____
9	_____	_____
10	_____	_____

Je eigen rol

Misschien is je nog iets opgevallen in het rijtje waar het vorige hoofdstuk mee begon. Bij ieder beeld heb ik een bepaalde houding / ervaring opgeschreven. Veilig, warm, onzeker, stil, intiem, afstandelijk. Dat zegt iets over het beeld van God, maar het zegt minstens zoveel over je eigen rol. We hebben het immers over een relatie, over de omgang tussen twee personen. Dat betekent meteen ook dat elk beeld van God samenhangt met een bepaalde houding of ervaring van jezelf!

De vraag tot welke God je bidt (dat wil zeggen: hoe je die relatie beleeft, welk beeld van God je daarin aanspreekt) is dus tegelijk de vraag welke bidder je zelf bent. Het een komt met het ander mee. Als de ene kant verandert, dan zal de andere kant ook mee veranderen. Als God de rol heeft van Vader, dan ben jij het kind. Is Hij de rechter, dan ben jij de verdachte. Is Hij de vergevende, dan ben jij de zondaar. Enzovoorts. Andersom werkt het dus ook: als jij de rol inneemt van aanklager (bijvoorbeeld omdat je boos bent op God), dan krijgt God de rol van de verdachte. Als jij de rol inneemt van nietig en minderwaardig schepseltje, dan krijgt God de rol van oppermachtig heerser.

Dat heeft alles te maken met je eigen levenservaringen. Het groeit in de manier waarop je met mensen omgaat. Als kind groei je op in een bepaalde sfeer, en in die relaties krijg je een bepaalde rol toebedeelt. Je ouders zijn daarin de eerste spel-verdelers (om het maar met een vortbalterm te zeggen). De manier waarop ze je benaderen bepaalt de rol die je krijgt. Daarna krijg je te maken met leeftijdsgenoten, vrienden, enzovoorts. En al die mensen plaatsen jou in een bepaalde rol, terwijl jij tegelijk aan het zoeken bent welke rol bij je past, en welke rol je niet wilt spelen. Zo is het hele leven een voortdurend zoeken naar een goede rolverdeling, waarin je ook nog eens de ruimte

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 26

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

wilt hebben om af en toe een andere rol op je te kunnen nemen.

Nogmaals: een rol is geen ‘doen alsof’, maar een positie waarin je jezelf probeert te zijn in relatie met een ander.

Bij de rol die je op je neemt sluit dan ook een bepaald Godsbeeld aan. En ook daarin ben je dus voortdurend aan het zoeken naar een manier van geloven, die past bij wie je op dat moment bent. Daarom kan het ook niet altijd hetzelfde zijn, omdat je zelf niet altijd hetzelfde bent. Ik denk zelfs dat het een teken van groeien naar volwassenheid is als je leert om op een gezonde manier tussen rollen te kunnen wisselen. Dat betekent dat volwassen geloof ook de ruimte heeft om God in verschillende rollen te herkennen en te beleven.

Dat is het ideaal. Maar het kan ook op allerlei manieren mis gaan. Vooral wanneer je in het leven moeilijke dingen mee maakt, kun je in deze ontwikkeling vastlopen. Het kan zijn dat je als kind in een bepaalde rol geduwd wordt, waar je niet meer uit komt. Als je bijvoorbeeld altijd te horen krijgt dat je toch niets kunt en niets waard bent, dan loop je het gevaar dat je blijft steken in die rol. En dat heeft niet alleen gevolgen voor je omgang met mensen om je heen, maar ook voor je omgang met God. Misschien weet je dan met je verstand wel dat het bij God anders is, maar je blijft zitten met het gevoel dat God je ook niks waard vindt.

Of, nog een voorbeeld, als je ouders nooit tijd voor je hadden, dan kan dat voor jou als kind betekenen dat je het gevoel hebt dat je helemaal niet belangrijk bent. Je kunt je niet voorstellen dat iemand jou zo de moeite waard vindt dat hij met je wil omgaan en naar je wil luisteren. In die rol zul je ook God gaan beleven als iemand die op afstand blijft, en die niet echt is geïnteresseerd in je.

Als je met dit soort ervaringen zit, of deze belemmeringen ervaart in je geloof, dan is het natuurlijk wel zinvol om te leren hoe God echt is en wil zijn voor je. In de Bijbel lees je dan hoe God vol liefde en trouw naar zijn schepping en naar zijn volk kijkt. Hij is juist anders dan de

mensen. Hij past niet in die negatieve rol, waar je Hem in stopt. Maar dat weten is niet voldoende. Je komt er niet door alleen te proberen God een andere rol te geven, je zult ook zelf een andere rol moeten krijgen. Vaak heb je daar mensen voor nodig. Goede vrienden bijvoorbeeld, die je laten voelen dat je de moeite waard bent. Als het zo vast zit, dat je er niet meer zelf uitkomt, dan is het de moeite waard om hulp te zoeken bij een predikant of hulpverlener. Want als je zo mag gaan leren dat jouw leven zinvol en waardevol is, dan geeft dat ook de ruimte om in je geloof verder te komen.

Waarom leg ik hier de nadruk op? Omdat ik denk dat een heel aantal zogenaamde geloofsproblemen dat eigenlijk niet zijn. Als mensen twifelen aan God, moeite hebben met bidden, enzovoorts, dan kan dat een directe geloofsvraag zijn. Het kan ook te maken hebben met je hele menszijn, waar je op een bepaalde manier in beschadigd bent. Als dat zo is, dan moet je het ook op dat punt aanpakken. Ook dat is een geschenk van God, als je mag leren om anders in het leven te staan en over de drempels heen te groeien die ook je geloofsleven bepalen.

Opdracht

- 1 Beschrijf jezelf (op één blaadje) door de ogen van een goede vriend(in). Let op dat je dat in de derde persoon doet. Dus: 'Johan (of: Gerda, of..) is...'
- 2 Zou God ook zo over je denken?
- 3 Wat zijn voor jou de grootste drempels om in je geloof te groeien?

Geloven verandert

Je blijft niet altijd dezelfde. Je leeft, en groeit, en je ontwikkelt je. Daarin kun je zelfs een paar fasen ontdekken. Dat zijn in grote lijnen de stappen die je zet om volwassen te worden. En bij elke fase ga je ook op een bepaalde manier met God om. Dat betekent dat iedere levensfase ook een eigen manier van bidden heeft. In dit hoofdstukje ga ik kort in op die verschillende stappen in de ontwikkeling, en iets uitgebreider op de periode tussen 15 en 25.

De menselijke ontwikkeling verloopt niet vanzelf. Er gebeurt van alles en nog wat, en dat zorgt er voor dat de ontwikkeling ook niet geprogrammeerd is. Daarom zijn mensen ook zo verschillend. De psycholoog Erikson heeft geprobeerd om de hoofdlijnen van die ontwikkeling zo te beschrijven, dat iets van die verschillen begrijpelijk kan worden. Hij doet dat door te laten zien dat er in elke fase een soort keus gemaakt moet worden, die leidt tot een bepaalde levenshouding. In het verlengde van de vorige hoofdstukken herkennen we daarin de rollen die je kunt aannemen.

In de eerste twee jaar van het leven gaat het om de vraag of je vertrouwen kunt hebben in anderen (en in jezelf). Als de baby merkt dat zijn moeder komt als hij huult, dan versterkt dat het vertrouwen. Als het kind leert dat ouders onberekenbaar en hard zijn, dan wordt het angstig en wantrouwend. Deze eerste keuze vormt de basis waar alles op voortbouwt. Scheuren in dit fundament zijn dan ook van grote invloed op je hele verder ontwikkeling, ook op je geloof.

De kleuterleeftijd heeft te maken met een groeiende zelfstandigheid. Het kind leert lopen en gaat dingen doen. Hier werkt het vertrouwen van de eerste fase door in zelfstandigheid en zelfvertrouwen. Het wantrouwen dat gegroeid kan zijn werkt door in schaamte en gevoelens van minderwaardigheid. De rol die je dan op je neemt, zal

ook je beeld van God gaan bepalen. In de tijd tot en met de lagere school wordt deze rol verder uitgebouwd.

Vanaf een jaar of twaalf komt vooral de vraag op wie je zelf nu eigenlijk bent. Je gaat meer en verder van huis, en je laat je rol steeds minder bepalen door wat je van huis uit hebt meegekregen. Dat zal voor de één eerder gebeuren dan voor de ander, maar een zekere losmaking van thuis is kenmerkend voor de middelbare schoolleeftijd. Bovendien gaat in deze tijd ook de seksualiteit een grotere rol spelen. Dat zijn voor een opgroeiend kind nieuwe, spannende en soms ook bedreigende ervaringen.

Dat zoeken naar een eigen identiteit betekent ook een uitproberen van allerlei rollen. Jongeren van deze leeftijd gaan experimenteren met relaties, activiteiten, enzovoorts. Ze zoeken naar wie ze nu eigenlijk zijn. In die verwarrende tijd hebben ze een grote behoefte aan een groep van leeftijdsgenoten. Daar is vaak een stukje duidelijkheid te vinden (ook al is het maar voor even). Je sluit je aan bij een groep mensen van je eigen leeftijd, die dezelfde muziek, kleding en taal gebruiken. Dat helpt om losser te komen van je ouders en te ontdekken wat je eigenlijk zelf wilt. Maar met alle mogelijkheden die er in deze wereld zijn, kun je ook heel makkelijk in een verwarring en vervaging terecht komen, waarbij je niet meer weet wie je bent of wat je wilt. Sommigen lopen in deze periode helemaal vast.

De jong-volwassenheid heeft als kenmerk het zoeken naar intimiteit. Als je weet wie je bent, dan komt de vraag op met wie je dat wilt en kunt delen. In deze leeftijd wordt het belangrijk om de ander te vinden die bij je past. Daar groeit ook het verlangen om je aan iemand te binden, en als dat niet lukt, dan kom je in de tegenpool van de intimiteit terecht, namelijk het isolement. Ook in deze levensfase vallen belangrijke beslissingen voor het geloof. Vaak zie je dat jonge mensen een tijd lang weinig aandacht hebben voor de kerk of het

geloof, maar dat ze juist in deze periode daar weer meer open voor gaan staan.

De tijd daarna ligt de nadruk op het nemen van verantwoordelijkheid, het zorgen voor anderen, het voortbrengen van kinderen of van prestaties in de maatschappij, en in de laatste levensfasen gaat het om de vraag naar harmonie en vrede met het leven, de mensen en jezelf. Omdat dit boekje vooral voor jongeren bedoeld is, werk ik deze perioden niet verder uit.

Elke levensfase is dus gekenmerkt door bepaalde keuzes. Dat wil zeggen: bij het opgroeien kom je steeds voor de vraag te staan met welke rol je verder kunt. En zoals gezegd: de rol die je voor jezelf aanneemt, heeft onmiddellijk gevolgen voor de rol die God in je leven krijgt. Dat is één van de redenen dat je geloof verandert bij het ouder worden. Een andere reden is dat de manier waarop kinderen de wereld zien verandert. Een baby heeft nog geen besef van het feit dat er een verschil is tussen het eigen ik en de wereld er om heen. Op een gegeven moment komt het daar achter, maar de mensen waar hij of zij mee te maken heeft, zijn er alleen maar om de behoeften te bevredigen. Als dan blijkt dat de ouders dat niet voor honderd procent doen, dan raakt het kind een illusie kwijt, maar het leert daardoor dat er een onderscheid is tussen het eigen ik en de wereld. Ook leert het daarna dat die wereld er om heen niet altijd hetzelfde reageert. Daarom moet het kind leren om de magische levenshouding los te laten. Magisch wil zeggen dat als je een bepaald ritueel uitvoert, het resultaat vanzelf komt. Ook in het geloof werkt dit door. Kleine kinderen (en soms ook volwassenen) kunnen heel magisch bidden. Ze vragen ergens om, en ze gaan er van uit dat het dan ook gebeurt. Langzamerhand of heel plotseling ontdekken ze dat God zich niet zo naar hun hand laat zetten.

Vervolgens leren kinderen ook, dat er een verschil is tussen God en de wereld. God is niet zomaar ergens te vinden. Hij is niet een mens, of een ding, niet op een bepaalde plaats, maar Hij is van een andere orde.

Daarom, zo schreef ik eerder, kun je daar alleen symbolisch over spreken. Dat kan een geweldige schok zijn. Soms heeft het hetzelfde gevoel als wanneer kinderen ontdekken dat Sinterklaas niet echt bestaat. Ze kunnen dan met de vraag komen of God wel echt bestaat, en wat het verschil is tussen God en Sinterklaas. Als je dan niet geleerd hebt om symbolisch te denken, dan heb je een probleem. God is namelijk niet letterlijk te bewijzen.

Bidden heeft altijd te maken met het punt waar je bent in je ontwikkeling. Een kind van vijf kan niet volwassen bidden. Ja, het kan de woorden van de volwassene nazeggen, maar dan nog zal het ze beleven met het hart van een kind van vijf. En als je zestien of drieëntwintig bent, dan kun je niet meer bidden als een kind van vijf. Tenminste: het kan wel, maar het is niet gezond. Voor je geloof niet, en voor je eigen leven niet. Gezond is het als je geloofsgroei gelijk op gaat met je persoonlijkheidsgroei. Dat betekent dat je, zoals Paulus zegt, 'aflegt wat kinderlijk is'. Ook in je bidden. Of zoals een dichter (ik meen Guido Gezelle) het zei: 'Vrees de Heer, maar niet vreesachtig. Wees kinderlijk, niet kinderachtig'. Daar zit dezelfde bedoeling achter. Wel kinderlijk afhankelijk zijn van de Vader, maar tegelijk volwassen met Hem omgaan.

Om na te denken en door te praten

- 1 In welke opzichten is je geloof veranderd in de laatste vijf jaar?
In welke opzichten is het gelijk gebleven?
- 2 Als je de beschrijving van de verschillende levensfasen ziet, in welke herken je je dan het meest?
Klopt dat ook met je leeftijd?
- 3 Zijn er kinderlijke trekken in je bidden die je zou moeten loslaten?

Wat doe je daaraan?
Hoe volwassen ga je met God om?

Man en vrouw schiep Hij hen

Naast het verschil in bidden dat voort komt uit de levensperiode waar je in zit, is er ook verschil tussen mannen en vrouwen, tussen jongens en meisjes. Niet voor niets werden man en vrouw geschapen om elkaar aan te vullen. Paulus zegt daarover: 'In de Here is evenmin de vrouw zonder man iets, als de man zonder vrouw. Want gelijk de vrouw uit de man is, zo is ook de man door de vrouw; alles is echter uit God.' Daarmee is aangegeven dat de verschillen die er zijn, niet opgeheven hoeven te worden, maar dat ze moeten worden gevierd als de rijkdom van de schepping. Man en vrouw zijn van elkaar afhankelijk. En ook in het bidden zijn we mannen en vrouwen. Ook in het bidden zijn er mannelijke en vrouwelijke houdingen, die elkaar aanvullen en nodig hebben.

Nu moet je wel uitkijken met het benadrukken van de verschillen. De meeste worden namelijk vooral door de cultuur en de opvoeding bepaald. Voor een deel gebeurt dat openlijk. Als je op TV wel eens een serie volgt, dan weet je dat er duidelijke rollen zijn voor vrouwen en voor mannen. Voor-beelden zijn het, waar wij ons onwillekeurig aan spiegelen, en die ook een neerslag zijn van de beelden die leven in onze wereld (en dus ook in onszelf).

Voor een deel gebeurt het ook minder opvallend. Alleen al het feit dat de meeste kinderen vooral door de moeder worden opgevoed (omdat de meeste mannen buitenshuis werken) heeft een grote invloed op de ontwikkeling van jongens en meisjes. Meisjes leren vanaf het begin dat ze 'hetzelfde' zijn, jongens leren vanaf het begin dat ze 'anders' zijn. Een meisje zegt tegen haar moeder: 'ik krijg later ook een kindje in mijn buik.' En moeder zegt: 'ja, jij ook'. Een jongetje zegt: 'ik krijg later ook een kindje in mijn buik.' En moeder zegt: 'nee, jij niet'. En zo gaat dat op veel gebieden. Dat betekent dat een meisje vooral leert te

leven en te denken in verbondenheid, terwijl een jongen vooral leert om anders, los te zijn.

Dat is een verschil dat op allerlei manieren doorwerkt en versterkt wordt. Vriendschap tussen meisjes kan heel intens, openhartig, lichamenlijk zijn. Ze mogen hand in hand lopen, kussen, enzovoorts, zonder dat iemand er iets van zegt of denkt. Als jongens dat doen, krijgen ze gelijk een stempel op dat ze verwijfd of homo zijn. Dat horen jongens niet te doen. Net zo min als huilen, emotioneel worden en dergelijke dingen. Een jongen is sterk, onafhankelijk, evenwichtig. Dat de meeste dat diep van binnen helemaal niet zijn, dat doet er niet toe. Het zijn de rollen die je opgedrukt krijgt.

Ook in het geloof werkt dat door. De rollen die je opneemt, of die opgelegd worden, worden aangevuld met de rollen die je aan God toekent. De relatie met God ga je aan in de rol die je hebt. En die rol is dus voor een jongen anders dan voor een meisje. Dat kan een reden zijn dat ook in het geloof meisjes en vrouwen over het algemeen meer persoonlijk en emotioneel omgaan met de Here God, en dat jongens en mannen meer verstandelijk en onafhankelijk willen blijven. Ze kunnen God zelfs meer als concurrent dan als minnaar beleven. Daarom is het waardevol als vrouwen en mannen samen zoeken naar wegen om het geloof te beleven, zodat niet alleen typisch mannelijke vormen van geloof de norm zijn!

Zoals bij alle rollen is het niet vanzelfsprekend dat alle mannen afstandelijk met God omgaan. In de eerste plaats zijn niet alle mannen gelijk, en zijn er gelukkig voldoende die ook met hun gevoel leven en geloven. In de tweede plaats zijn er mannen die in het dagelijks leven en in relaties met anderen de typisch mannelijke afstandelijkheid en nuchterheid bewaren, maar juist als ze bidden ruimte kunnen geven aan hun kwetsbaarheid en emoties. Dan wordt het gebed een aparte wereld, waarin je dat kwijt kunt wat in de harde werkelijkheid niet kan. Je begrijpt wel dat de onderscheiding hier niet bedoeld is als een soort harde grens, en nog veel minder als een ideaal. Het is meer een

voorzichtige aanduiding van een paar verschillen, met de bedoeling oog te krijgen voor de eenzijdigheden van je eigen gebed en geloof.

Moeilijke vragen

Er zijn als je opgroeit een paar vragen, die het bidden heel moeilijk kunnen maken. In de vorige hoofdstukken is daar de achtergrond van getekend. Hier wil ik een paar van die vragen uitwerken. Je begrijpt dat ik er niet een afdoend antwoord op kan geven. Ik wil de vragen proberen te verhelderen in het licht van het voorgaande.

Bestaat God wel?

Deze vraag lijkt de meest diepgaande, en ook de meest problematische voor het gebed. Toch is dat volgens mij niet zo. Het is namelijk een vraag die eigenlijk heel beperkt is. Het gaat uit van een schijnbaar logisch denken, dat gebaseerd is op een harde objectieve werkelijkheid. En - ik hoop dat het niet te schokkend overkomt, dus lees even door - in die feitelijke, waarneembare werkelijkheid bestaat God niet. God is niet een ding of een persoon, waarvan het bestaan aantoonbaar is. Dat is een godsbeeld dat past bij een kinderlijk denken. Voor een volwassen omgaan met God moet je de werkelijkheid van de objectieve feiten leren relativiseren. Er is zoveel dat niet met ogen of oren vast te stellen is. En als je beseft dat God per definitie anders is dan deze werkelijkheid, dan betekent dat dat de zintuigen van deze werkelijkheid Hem niet kunnen aantonen.

Een gelovig antwoord begint met de belijdenis (en dat is iets anders dan een bewijs) dat onze werkelijkheid in Gods hand is. God valt niet binnen de grenzen van ons bestaan, maar ons bestaan valt binnen de grenzen van Gods liefde. Als je gelovig naar de dingen kijkt, dan zie je overal sporen en tekenen van God. Als je ongelovig naar de dingen kijkt, dan zie je ze niet. Wat dat betreft is dus de vraag zinloos. Je kunt niet langs de weg van het denken bij God komen. Je kunt wel je denken laten beginnen bij God.

Ik probeer daarmee geen argumenten te geven waarom je zou moeten geloven. Daarover gaat het in andere boekjes. Ik heb het hier over de vraag hoe je gelovig met zo'n vraag omgaat, ook als het gaat om bidden. En ook dan kan deze vraag je bezig houden. Twijfel is niet alleen een zaak van de ongelovigen. Twijfel is een zaak van ons allemaal. Het is zelfs noodzakelijk voor je volwassenwording, en ook voor de volwassenwording in het geloof. Als er nooit twijfel opkomt, dan betekent dat dat je vast blijft houden aan antwoorden en rollen die passen bij een eerdere levensfase. Voor het vinden van een nieuwe rol is het nodig, dat je vragen gaat stellen bij je oude rol.

Welke rol is er dan aan de orde bij deze vraag? Dat kunnen er verschillende zijn. Het kan zijn dat je de rol heb opgenomen van de sceptische rechter, die zal bepalen wat er wel en niet waar is. En dat doet hij dan met het hoofd en het logische denken. Argumenten van het hart tellen niet meer mee, en voor overgave, liefde en jezelf toevertrouwen aan een mysterie is geen ruimte meer. Met die rol blokkeer je de ontmoeting tussen God en jezelf. In deze rol gaat het vooral om de twijfel van het hoofd.

Het kan ook zijn dat je de rol hebt opgenomen van het wantrouwende kind, dat door de ellende die het heeft gezien of meegemaakt, niet meer kan geloven dat er nog iemand is die te vertrouwen is. In die rol is er geen hoop meer mogelijk. Hier gaat het vooral om de twijfel van het hart. Omdat de oorzaak waarschijnlijk ligt in wonden die je hebt opgelopen, zal ook de oplossing alleen maar kunnen liggen in het zoeken naar een nieuwe opening, naar nieuwe ervaringen waarin je langzamerhand kunt leren om weer te gaan vertrouwen.

Twijfel aan Gods bestaan is dus niet zomaar een vraag die beantwoord kan worden. Maar het is ook niet een vraag die droog beantwoord mag worden, los van jezelf. De vraag kan alleen maar zinvol aan de orde komen als het gaat over je eigen rol en je eigen houding. Sta je open,

of sluit je je af? Is er overgave, of ben je cynisch geworden? Ben je in staat om iemand te vertrouwen, of is dat geblokkeerd? Ten diepste is het een vraag over hoe en in welke rol je zelf bestaat!

Wie ben ik zelf eigenlijk?

De diepste vragen liggen dus eigenlijk bij jezelf. Je kunt proberen je die vragen van het lijf te houden door luidkeels of in stilte te twijfelen aan Gods bestaan of aan God liefde. Dat is echter in veel gevallen een doodlopende weg. Je komt daardoor niet gauw dichterbij een antwoord. Natuurlijk kun je wel op punten de zaak bijschaven. Je kunt bijvoorbeeld gaan ontdekken dat God pure liefde is. Als je dat thuis of in de kerk niet (genoeg) gehoord hebt, dan is het zinvol, om iets aan dat beeld van God te doen. Maar als je eigen rol niet verandert in iemand die die liefde kan opmerken en ontvangen, dan schiet je er weinig mee op. Om te kunnen bidden, en om in je gebedsleven verder te komen, zul je vooral moeten gaan schaven aan jezelf. Als je vol wantrouwen en helemaal afgesloten bent, dan is elke relatie gedoemd te mislukken, en ook je relatie met God zal daar onder te lijden hebben. Als jij daar niets aan wilt veranderen, moet je het God niet kwalijk nemen. Als jij er niets aan kunt veranderen, dan wordt het tijd om daar hulp bij te zoeken. Ik kan je verzekeren dat God die hulp ook wil gebruiken om je meer open te maken voor de ontmoeting met Hem.

Hoe kom ik in contact met God?

Een moeilijke vraag? Ja. Maar het antwoord is niet zo moeilijk. Dat doe je door te bidden. Vaak denken we dat bidden een soort afronding is, de laatste stap in het leren kennen van God. Ik denk dat het precies andersom is. Bidden is het begin van het leren kennen van God. Wat dat betreft lijkt het wat op een blind date. Je gaat een ontmoeting aan met iemand die je niet kent. En pas als je met die ontmoetingen begint, kun je de ander leren kennen.

Waarom zou je dat doen? Waarschijnlijk omdat je van anderen gehoord hebt dat dat de moeite waard is. Als een vriend tegen mij zegt dat Piet een leuke vent is, en dat ik hem eigenlijk zou moeten leren kennen, dan begin ik met vragen. Vertel eens iets over hem. Hoe is hij? Enzovoorts. En precies zo hebben mensen je verteld over God. De kerk is een gemeenschap van mensen die daarover vertellen. Als je dan nieuwsgierig wordt, dan ga je Hem zoeken. Eerder niet. Daarom is het ook de eerste taak in de opvoeding, in de kerk en in het evangelisatiewerk om mensen nieuwsgierig te maken.

Een prachtig voorbeeld vind je in Exodus 3. Het gaat daar over Mozes, die een bewogen leven achter de rug heeft. Hij weet waarschijnlijk wel over de God waar zijn volk in gelooft, maar zelf is hij opgevoed in een andere godsdienst. Op een dag loopt hij in de woestijn met een kudde, en ziet dan iets wonderlijks. En hij wordt nieuwsgierig. Hij gaat dichterbij, hij wil het zien, kennen. En pas als hij dat doet, ontmoet hij God. Stel je voor dat Mozes er aan voorbij gelopen was... Wel, dan had God op een andere manier zijn aandacht moeten trekken. Wie weet hoeveel braamstruikjes er al gebrand hadden? Wie weet hoe vaak God al jouw aandacht getrokken heeft, voordat je nieuwsgierig werd! Maar als dat gebeurt, moet je wel een stap doen. Je moet dichterbij komen, want anders zul je nooit een ontmoeting hebben met Hem.

Als Mozes dichterbij is gekomen, dan hoort hij een stem. Jammer dat wij die niet meer horen. Ja, maar ook dan is het de vraag of we de stem willen horen. Ook hier zul je moeten openstaan voor de symbolische manieren waarop God tot ons spreekt. Via mensen, via de Bijbel, enzovoorts. Of zoals het bij Mozes ging (lees maar na in Exodus 3). Allereerst maakt God zich bekend als de God van de geschiedenis, van het volk. Hij wijst terug op de voorouders van Mozes (vers 6). In de tweede plaats maakt Hij zich bekend als de God die bewogen is met mensen in nood (vers 7-9). In de derde plaats

maakt God zich bekend als Iemand die aan Mozes een opdracht geeft om op pad te gaan en mee te werken aan de bevrijding van het volk (vers 10). En tenslotte openbaart God zijn naam.

Stuk voor stuk zijn dat ook voor nu herkenbare wegen. We ontmoeten God als we de geschiedenis serieus nemen. Er loopt een lijn door ons leven, en die lijn grijpt terug op wat er ook voor ons leven al gebeurd is. Het leven met God begint niet hier en nu. We mogen instappen in een traditie, in een lange overlevering van mensen die God hebben gekend. Vervolgens ontmoeten we God in het omzien naar de zwakken, naar mensen in nood. Overal waar de ellendige mens hulp vindt is er een teken van God te herkennen. Dat maakt ons niet passief, want de derde herkenning ligt in de opdracht. Ga maar op pad. Doe maar mee. Als je in gehoorzaamheid op weg gaat om aan het hulpplan en bevrijdingswerk van God mee te doen (dat is: als je ook omziet naar anderen), dan kun je op die weg God zelf ontmoeten. En in dat alles krijgt de naam van God gestalte. Hij zegt: 'Ik ben die Ik ben'. Dat geeft enerzijds aan dat Hij volstrekt anders is, buiten onze werkelijkheid. Hij is niet te vangen in menselijke woorden of ideeën. Anderzijds geeft het aan dat Hij met mensen bewogen is. 'Ik zal erbij zijn', kun je het ook weergeven.

Samenvattend: als je contact met God zoekt, dan betekent dat dat je open wilt staan voor iets ongrijpbaars. Er is geen methode om dat tot stand te brengen. Waar het om gaat is dat je open staat voor een mysterie, voor een geheimenis, waarbij je je laat meenemen in de ontmoeting van God met de mensen. Dus niet God naar je toe halen omdat jij contact wilt, maar jezelf naar God toe brengen, en je laten meeslepen.

Waarom verhoort God mijn gebeden niet?

Nog zo'n vraag: waarom krijg ik geen antwoord op mijn gebeden? En opnieuw moet je de zaak van de andere kant leren bekijken. Net als bij

de vorige vragen, die onoplosbaar blijven als je niet bereid bent de vraag zelf te veranderen. Want zoals het er nu staat, is het wel een heel beperkte blik op wat bidden eigenlijk is. Kennelijk, zo lees ik in de vraag, heb je ergens voor gebeden en het niet ontvangen. En dus, concludeer je, wil God het niet geven. Waarom niet? Daar kun je antwoorden op bedenken. Je kunt zeggen dat je niet genoeg geloof had. Je kunt zeggen dat God iets anders met je voor had. Enzovoorts. Dat zijn antwoorden uit de verlegenheid dat het gebed niet gewerkt heeft.

Maar heb je wel echt gebeden? Dat wil zeggen: hoe ben je met Hem omgegaan? Heb je Hem gedegradeerd tot een automaat die je gevouwen handen moet belonen met jouw hartewens? Welke rol heb je Hem gegeven in het gebed? En welke rol heb je zelf ingenomen? Zijn dat rollen waarin je werkelijk met elkaar communiceert? Of zijn het rollen waarin je met elkaar handel drijft, met de bedoeling er zoveel mogelijk uit te slepen wat je nodig vindt? Natuurlijk kun je dat vriendelijker onder woorden brengen. Maar waar het om gaat, bij de afsluiting van dit eerste deel, is de vraag of je zo met God omgaat dat het tot een ontmoeting kan komen.

Als je het gevoel hebt dat God je gebeden niet verhoort, dan beperk je Hem ook tot een bepaalde manier van antwoord geven. Misschien gaat het om iets anders. Psalm 131 beschrijft heel mooi hoe een gespeend kind rust vindt bij zijn moeder. Dat wil zeggen: een kind dat de borst niet meer krijgt, dat ontzegt wordt wat het denkt nodig te hebben. En dat kind zoekt in zijn verdriet troost bij zijn moeder. Dat is geloven. Dat is bidden. Je krijgt niet wat je wilt, en daarom ga je juist naar God toe. Bidden is niet de manier om je tekorten op te lossen. Het is de manier om met je tekorten om te leren gaan.

Ten diepste zou ik nog een stap verder willen gaan. Als je het gevoel hebt dat God je gebeden niet verhoort, omdat je niet krijgt wat je

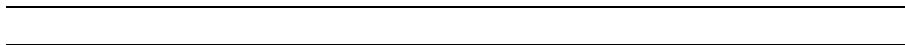
vraagt, dan is dat in zekere zin omdat dat nu eenmaal zo werkt. Dat is niet bedoeld als dooddouner. Verre van dat. Maar we zullen moeten leren zien dat we leven in een wereld waar God niet zomaar, rechtstreeks te vinden is. We moeten symbolisch met Hem om leren gaan. Sinds het (gedwongen en verdiende) vertrek van Adam en Eva uit het paradijs ligt er een breuk tussen hemel en aarde. Sindsdien gebeuren de dingen hier op aarde in grote lijnen 'zomaar'. Soms zie je een lichtpuntje van Gods ingrijpen. Je mag daar om vragen, je mag er voor danken als het gebeurt. Maar dat is niet de regel, dat gebeurt niet vanzelfsprekend. De meeste wensen in het gebed worden niet vervuld, omdat God meestal niet zo rechtstreeks werkt. Dat komt pas weer bij de wederkomst, als de nieuwe aarde en de nieuwe hemel elkaar raken in het nieuwe Jeruzalem.

Als dat zo is, dan gaat het ten diepste in het gebed niet om de vervulling van onze wensen, maar om de omgang met God. Aan het slot van dit boekje kom ik nog wel terug op de vraag naar gebedsverhooring. Hier ging het om een veel centraler punt: hoe ga je om met God? In welke rol leef je met Hem?

Het vervolg is dan de vraag waar je voor bidt. Dat is de inzet voor het nu volgende tweede deel.

Om na te denken en door te praten

Schrijf een gebed op dat iemand die diep twijfelt eerlijk zou kunnen bidden:

DEEL 2: WAT BID JE?

Onze Vader, die in de hemelen zijt

Uw naam worde geheiligd
Uw Koninkrijk kome
Uw wil geschiede,
gelijk in de hemelen alzo ook op de aarde

Geef ons heden ons dagelijks brood
En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze
schuldenaren
En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze

Want van U is het Koninkrijk
en de kracht
en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid

Amen

Onze Vader

'Onze Vader, die in de hemelen zijt'

Als de leerlingen van Jezus merken dat Hij een bijzondere omgang met God heeft, dan vragen ze Hem om hen te leren bidden. Op die vraag leert Hij hen het Onze Vader. Tot op de dag van vandaag is daarom voor volgelingen van Jezus dat gebed een voorbeeldgebed. In veel gevallen wordt het nog letterlijk herhaald. Of Jezus dat zo bedoeld heeft, weet ik niet. Als voorbeeldgebed is het uiterst waardevol, zoals ik je in deze hoofdstukken wil laten zien. Maar alleen maar letterlijk herhalen kan ook een stukje sleur worden. Dan gaat er achter de rijkdom van het Onze Vader een persoonlijke armoe schuil.

Ik zie in het Onze Vader meer een modelgebed. Dat wil zeggen dat er verschillende velden en thema's in genoemd worden die een plaats kunnen hebben in je omgaan met God. Er zijn er meer te bedenken, maar in grote lijnen geeft het een aanduiding van een veelheid van gebedsonderwerpen en gebedsbenaderingen, waar je goed mee uit de voeten zou kunnen.

Het Onze Vader is ook een modelgebed, omdat het een houding laat zien om met God om te gaan. Het geeft verschillende invalshoeken aan, die telkens ook weer om hetzelfde gaan. Of, in de woorden van het eerste deel van dit boek: er komen verschillende rollen in aan bod. Zowel rollen voor God, als rollen voor onszelf.

Dat alles wordt op een buitengewoon mooie manier bij elkaar gebracht en aan elkaar verbonden. De structuur die ik in het Onze Vader zie, brengt hemel en aarde bij elkaar. Net zoals dat in het paradijs was, net zoals het bij de wederkomst zal zijn, en net zo als in Jezus zelf de hemel op aarde was (Johannes 3:13). Net zo is het Onze Vader een

verbinding van hemel en aarde. Dat begint al in de aanhef: Onze Vader, die in de hemelen zijt. Met het aardse beeld van de Vader, een beeld van nabijheid, volgt onmiddellijk de toevoeging van de hemel. Die twee worden bij elkaar gehouden. Hieronder zie je iets van de slingerbeweging tussen hemel en aarde. Links staan de beden, die vanuit de hemel komen, rechts die vanuit de aarde komen. In het midden staan de zinnen die rechtstreeks een verband van hemel en aarde vasthouden.

Onze Vader, die in de hemelen zijt

Uw naam worde geheiligd

Uw Koninkrijk kome

Uw wil geschiede

gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde

*Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden, gelijk ...
en ... verlos ons van de boze*

*Want van U is het Koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
tot in eeuwigheid
Amen*

Zoals je ziet is niet alleen de aanhef een directe verbinding. Ook de afsluiting van de eerste drie beden brengt ze bij elkaar. Je moet dat dus niet lezen als een toevoeging bij de derde bede alleen. Het geldt ook voor de naam en het Koninkrijk, dat ze vanuit de hemel ook op de aarde gebeden worden. En dat vormt dan de brug naar drie beden die met name onze eigen situatie op het oog hebben.

Het Onze Vader (in de ons bekende versie) sluit af met een lofzegging, die waarschijnlijk niet door Jezus zelf is uitgesproken, maar door de gemeente als antwoord op het gebed werd gezongen. Het is een citaat uit 1 Kronieken 29:11, waar David als lofzang zingt: 'Van U, o HERE, is de grootheid en de kracht, de heerlijkheid, de roem en de majesteit, ja alles wat in de hemel en op de aarde is; van U is de heerschappij, o HERE, en Gij zijt als hoofd boven alles verheven.' Zie je hoe ook daarin weer hemel en aarde bij elkaar komen? Het gaat echt om een omgang tussen die twee, om een relatie met twee kanten.

In de aanhef wordt God Vader genoemd. Zo openbaart Hij Zich en daarmee wordt aan Hem een bepaalde rol toegekend. Zo leren we dat van de Here Jezus, die Zelf Hem als Vader aansprak. Hij nodigt ons uit om ook Vader te zeggen. We worden in het mee-bidden van het Onze Vader mee genomen in de rol van kind. Hoe gevarieerd die rol kan zijn is in het voorgaande al besproken. Het komt ook in de verschillende beden terug.

Over de vraag of je God alleen vader mag noemen is veel gezegd en geschreven. Met name uit twee hoeken wordt er bezwaar tegen gemaakt, en de moeite die men heeft ligt dan ook op twee verschillende velden. In de eerste plaats zijn er bezwaren uit feministische hoek. Daar vindt men de aanduiding veel te mannelijk, zodat er voor de beleving van vrouwen te weinig ruimte is. Ik vind dat een terechte kritiek. In de laatste dertig jaar is in toenemende mate duidelijk geworden dat het hele denken en doen in onze culturen door mannen is gedomineerd. Mannen hebben hun beelden en woorden opgelegd aan vrouwen, en dat is zeker in de godsdienst sterk aan de orde geweest. De bijbel zelf biedt ook aanknopingspunten voor een meer moederlijk spreken over God. Als je er oog voor krijgt, dan zie je dat de bijbel over God niet alleen maar mannelijk spreekt. Zo wordt Jeruzalem, beeld van de hemelse stad, van Gods aanwezigheid, nadrukkelijk moeder genoemd in Jesaja 66:11 en Galaten 4:26. En het

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 49

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

centrale 'erbarmen' van God is in het hebreuws afgeleid van het woord voor baarmoeder. We moeten dus wel uitkijken dat we ons beeld van God niet te mannelijk inkleuren.

Toch wil ik opnieuw ook de andere kant benadrukken. Voor het bidden is het van belang dat God Vader is, omdat wij daarom als kinderen bij Hem mogen komen. En voor die rol als kind maakt het mannelijk of vrouwelijk minder uit. Dat wil zeggen: het is van belang dat je vrouw of man bent, maar beide mogen ook kind zijn. Voor dat kind is God de ouder.

Het tweede bezwaar met de aanspraak van God als Vader komt van mensen die slechte ervaringen hebben met hun eigen vader. Wanneer je een vader hebt (gehad) die zijn kinderen negeerde, beschadigde, of misbruikte, dan kan dat een geweldige belemmering zijn in de beleving van God als Vader. Kan, want er zijn ook mensen die juist in het beeld van God als Vader een soort tegengif vonden. Hij is een echte Vader.

Ik heb volledig begrip voor de moeite die mensen hebben met het beeld van God als Vader. Ik heb er ook geen moeite mee als ze andere rollen benadrukken en daardoor meer van Gods aanwezigheid kunnen gaan beleven. De bijbel zelf biedt die ruimte. Maar ik geloof niet dat we om die reden het hele beeld van Gods vaderschap moeten wegdoen. Er zijn ook mensen die beschadigd zijn door hun moeder bijvoorbeeld. Elk beeld, elke rol, die je aan God toekent, heeft een bepaalde emotionele kleur. En dat zal ook voor ieder mens verschillend kunnen liggen.

Bovendien, zo heb ik al eerder gezegd, zijn er twee kanten. Niet alleen de rol die je aan God geeft, maar ook de rol die je zelf inneemt, speelt mee in het verhaal. Je kunt er voor kiezen om God een andere rol te geven (en soms is dat nodig om te genezen), maar als je zelf niet ook een andere rol vindt, dan ontstaat er wel spanning, maar geen

oplossing. Ik denk zelfs dat die bijstelling van de eigen rol, zeker voor mensen die als kind beschadigd zijn, belangrijker is op de weg naar herstel, dan het veranderen van de rol van God.

Ik wil dus ook in dit deel het gebed vooral bekijken vanuit de rol die je als bidder inneemt. Wat zeg je over jezelf als je God je Vader noemt? Of je Heer? Of je Helper, je Vriend, je Moeder, je Koning, je Redder? In Jesaja 9:5 wordt de Messias in verschillende van die rollen beschreven, en elk daarvan zegt iets over onszelf. Wat zo opvalt in deze tekst, dat is de veelkleurige aanduiding van die Koning. Hij verschijnt in een aantal namen, die elk een bepaalde kant belichten.

Een Kind, een Zoon. Dat is Hij, die niet in eigen macht komt, maar als afgezant van de Vader. De Prins. En dus de toekomst. Maar ook: nu nog klein, zwak. Komt, verwondert u hier, mensen, ziet dit nieuwgeboren kind. Ziet, die 't Woord is zonder spreken, ziet, die Vorst is zonder macht. Wonderlijk is het kerstfeest, dat de grote God een klein kind wordt. Dat Hij, zoals Paulus zegt, in de gestalte van God was, maar het aan God gelijk zijn niet voor eigen eer gebruikt heeft, maar zichzelf heeft ontledigd, en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen (Filippenzen 2:6-7). Mens werd, kind werd. Een Kind, een Zoon. En daarmee ook: een broeder. Hij noemt ons vrienden, broeders, zusters. Kinderen van één Vader. Als Hij de rol van Kind aanneemt, dan komt Hij naast ons staan. Dan herstelt Hij ons in de rol van kind van de Hemelse Vader.

Een Heerser. Met bevrijdende macht neemt hij het heft in handen, neemt Hij de heerschappij op zijn schouders. Het koningschap, het Koninkrijk is nabij gekomen. En als Hij komt in de rol van Koning, dan mogen wij Hem aanvaarden in de rol van onderdanen. Hij mag heerschappij hebben in onze levens, in onze wereld. Een heerschappij die, zo zegt vers 6, groot zal zijn en eindeloze vrede brengt. De troon van David wordt in ere hersteld, en vanuit het nieuwe Jeruzalem regeert de Here Jezus om vrede te brengen. Oorlogen zullen er niet

meer zijn. Hij komt met Koninklijke macht. En dat roept de vraag op of wij Hem in die rol als Heerser zullen erkennen. Of we in Hem niet alleen het Kind zullen zien, maar ook de Koning. Niet alleen de Knecht, maar ook de Heerser.

Een Wonderbare Raadsman. Met wijsheid en inzicht wil Hij ons steunen. Als iemand van u in wijsheid tekort komt, zo zegt Jakobus, dan bidde hij God daarom, die aan allen geeft, eenvoudigweg en zonder verwijt. Je mag naar God toegaan in de rol van leerling, van hulpvrager, van raadgever. Hij is een wonderbare raadsman. Het woord betekent ook dat Hij wonderbare, wonderlijke plannen bedenkt en uitvoert. Nooit helemaal vooruit te bedenken en te begrijpen voor ons. En daarom is alleen een rol van overgave en openheid geschikt om Hem te ontmoeten. De Here Jezus, de Here God is geen verlengstuk van onze ideeën, maar Iemand die geheel eigenzinnig plannen volbrengt. Geloven is ontvankelijk zijn, is niet verstarren in één bepaalde rol, zodat je God tot een cliché maakt, maar open zijn voor het nieuwe dat Hij gaat doen. Ergens anders geeft Jesaja de volgende woorden van de HERE door: Want zoals de hemelen hoger zijn dan de aarde, zo zijn mijn wegen hoger dan uw wegen en mijn gedachten hoger dan uw gedachten (Jesaja 55:9). En Jeremia 29:11 vult aan: Want Ik weet welke gedachten Ik over u koester, gedachten van vrede en niet van onheil, om u een hoopvolle toekomst te geven.

Sterke God. Ook dat wordt hier van de Messias gezegd. Door joodse uitleggers worden deze woorden dan ook vaak op God zelf betrokken, maar als je het onbevange leest gaat het hier over de gezalfde, de Christus. Hij wordt God genoemd. En met de hemelse heerlijkheid en waardigheid gekroond. Held, dat betekent het woord sterk ook. Hij is onze held. En dat plaatst ons in de rol van lofzinger, van aanbieder. Hallelujah, loof de Heer. Hosanna, Hij die komt in de naam van God. En Hij, die de sterke God is, is ook Zoon, Kind, Broeder. Sterke God.

Eeuwige Vader. En wij zijn kinderen. Eeuwige kinderen. Kinderen van de eeuwigheid. Zoons en dochters, die tot in de eeuwigheid met Hem mogen leven. Kinderen die van Hem de naam ontvangen hebben. Hij zelf leert ons zeggen: Abba, Vader. Pappa. Om ons te laten koesteren in zijn zorg voor ons. Een Vader, die zijn kinderen niet kan vergeten. Die tot het einde toe trouw blijft. Het beeld van de vader houdt vooral de verzorging van de kinderen in. En de woorden kunnen ook vertaald worden als 'vader van de buit'. Dat wil zeggen: de koning die door zijn overwinningen het geroofde weer terug haalt voor het volk. Paulus past in Efeze 4:8 woorden van die strekking toe op de Here Jezus: Opgevaren naar de hoge voerde Hij krijgsgevangenen mede, gaven gaf Hij aan de mensen. Gaven van de Geest van de Vader, de Geest die ons Vader leert zeggen. En ik denk onmiddellijk ook aan de woorden van de Here Jezus op het vernieuwingsfeest van de tempel in de winter: 'Wat mijn Vader Mij gegeven heeft, gaat alles te boven, en niemand kan iets roven uit de hand van mijn Vader. Ik en de Vader zijn één' (Johannes 10:29). De Vader, de Zoon is de beschermer.

En als de Zoon gekomen is, de heerschappij op zich genomen heeft, zijn wonderbaarlijke plan ten uitvoer heeft gelegd, de Heer als held heeft overwonnen, en de eeuwige Vader de geroofde schatten terug brengt... Als Jezus in al die rollen optreedt, welke rol kan de satan dan nog spelen? Geen enkele. Hij is uitgespeeld, het is afgelopen met de macht van het donker. Er zal geen donkerheid meer zijn voor het land dat in benauwdheid wandelt. In Jezus Christus heeft de HERE als profeet gesproken, als koning overwonnen en als priester verzoening gebracht. Een meester in de rollen, om ons in de juiste omgang met Hem te brengen.

Daarom heet Hij vrede-vorst. Koning van de Shalom. Dat is niet alleen het einde van de oorlog, het is het leven in overvloed. Leven in de juiste verhoudingen. Ik ben gekomen, zegt Jezus, opdat zij leven in overvloed (Johannes 10:10). Terug naar het goede, gezegende leven.

herstel van het paradijs. Het Koninkrijk der hemelen. Hij is onze vrede, schrijft Paulus. Overvloed. Een leven zoals het zijn mag.

Zo komen we in de juiste verhoudingen tot God te staan. Aanbidders van de sterke God, broeders en zusters van de Zoon, onderdanen van de Koning, beschermelingen van de Vader, zondaars voor de vergevende Heer, verdrukten voor de bevrijdende God, schepselen van de nieuwe aarde. Leven in het licht betekent niet dat we in een bepaalde hoek, in een bepaalde rol worden gedrongen. Het betekent dat we even veelzijdig met de HERE om mogen gaan als Hij is. In ons gebed mogen we in alle veelkleurigheid en veelzijdigheid bij God komen, omdat Hij de vorst is die vrede brengt, die heel maakt.

Om verder te komen

Vul hieronder in welke rapportcijfers (1-10) verschillende personen in jouw beleving hebben. Je ‘werkelijke vader en moeder’ zijn zoals je ze ervaart, ‘ideaal’ zoals je het graag zou willen, ‘gevreesd’ zoals je bang bent dat ze zouden kunnen zijn (het tegendeel dus van ideaal). Op wie lijkt God het meest in jouw beleving (en cijfers?)

	werk elijk vade r	werk elijk moe der	ideal e vade r	ideal e moe der	gevr eesd e vade r	gevr eesd e moe der	God
eerlijk							
liefdevol							

duidelijk							
mchtig							
koesterend							
bereikbaar							
teder							

Gods naam

'Uw naam worde geheiligd'

Het bidt zo makkelijk weg. Uw naam worde geheiligd. Standaardzin uit het Onze Vader. En dat is een probleem. Want als je werkelijk beseft wat je bidt met deze woorden, dan bidt het juist enorm moeilijk. De naam van God heiligen. Dat betekent: apart zetten, ver verheffen boven al het menselijke, dat kun je nooit zomaar, nooit makkelijk doen. Want juist als je het te makkelijk doet, dan betekent dat dat je Gods naam niet werkelijk heiligt.

Wat is dat heiligen dan concreet, en wat is er voor nodig? In de eerste plaats is het nodig dat we God kennen. Hoe kun je iemand verheerlijken, prijzen, verheffen boven al het andere, als je Hem niet kent? En daarom kan dit ook pas gebeden worden als je God aangesproken hebt. Onze vader in de Hemel. Vol van macht, en vol van liefde. Dichtbij in zijn liefde, en verheven in zijn macht. Zo kennen we Hem. De Here Jezus zegt zelfs dat het kennen van God de kern is van het eeuwige leven.

Maar dat kennen is meer dan dat God een kennis is. Het is niet slechts een kwestie van weten dat Hij bestaat, of iets over Hem weten. Het woord kennen in de Bijbel betekent altijd het kennen van dichtbij. Zo dichtbij, dat het woord ook gebruikt kan worden voor de gemeenschap tussen man en vrouw. In de Statenvertaling wordt dat ook steeds zo weergegeven. En Adam bekende zijn vrouw Eva en zij werd zwanger. Dat is kennen. Van heel dichtbij. En zo van heel dichtbij mogen we ook de HERE kennen.

Nu zitten daar natuurlijk grenzen aan. Zoals we als mensen met elkaar omgaan en elkaar heel goed kunnen leren kennen, zo gaat dat met de Here God niet zo gemakkelijk. Daar zit ook de afstand in van hemel

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 56

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

en aarde. En al geloven we dat de HERE ons helemaal en door en door kent, veel beter nog dan wij onszelf kennen, zo zullen we Hem nooit helemaal leren kennen. Hij is altijd meer, altijd groter, altijd machtiger, altijd anders. We kennen Hem altijd alleen maar ten dele.

Maar wat we van Hem kennen is wat Hij ons geopenbaard heeft. De Catechismus zegt dat zo dat in zijn werken, in zijn schepping en zijn openbaring, zijn glans te zien is. En dan wordt er in een paar woorden aangegeven hoe die glans er uit ziet: almacht, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid, waarheid. En dat zijn dan geen woorden waar je abstract over kunt filosoferen, maar het gaat hierom dat we die onnoemelijke grootheid van de HERE daarin herkennen. Wie de machtige natuur ziet en op zich in laat werken kan onder de indruk komen van Gods almacht. Wie zijn leiding in het leven ervaart, en ziet dat alles toch zo gaat als uiteindelijk goed is, die komt onder de indruk van zijn wijsheid. Wie zijn troost en liefde kent, die wordt overweldigd door zijn goedheid. Wie zijn oordeel kent, die is onder de indruk van zijn gerechtigheid. Wie de eigen schuld heeft leren zien en de vergeving in de Here Jezus heeft ontvangen, die raakt verwonderd over zijn barmhartigheid. Wie Gods Woord leest en lief heeft, die leert Hem kennen in zijn waarheid. En dat alles is samengebald in de Here Jezus. Daar komt de hele heilsgeschiedenis in één punt samen. En daarom kunnen we God ook alleen maar werkelijk kennen in de Here Jezus.

Wanneer we dus bidden 'Uw naam worde geheiligd', dan betekent dat in de eerste plaats een gebed dat we de HERE steeds beter leren kennen. En dat wil meteen ook zeggen dat het geen afstandelijk neutraal gebed kan zijn, omdat het onze eigen relatie met de Here God betreft. Wie dit in zijn gebed uitspreekt, die zegt daarmee zoveel dat hij bereid is om zijn eigen leven en hart helemaal open te stellen voor de werking van de Heilige Geest. Ja, het gaat nog verder dan dat, want we bidden in de eerste plaats dat Gods naam in ons eigen leven geheiligd mag worden. Dat is de eerste en de centrale betekenis. En als

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 57

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

we daar niet beginnen, met de heiligheid van God in ons eigen leven, dan heeft het hele gebed geen zin.

Daarom is dit ook de eerste bede. Want als we Gods Heilige naam niet apart zetten en niet verheffen boven al het andere, dan is het gebed schijnheilig. En dan letterlijk. Het schijnt wel heilig, maar het is ten diepste een aantasting van zijn heilige naam. Al het andere hangt hier van af, of we in ons leven Hem op de eerste plaats stellen. Alleen dan kunnen we eerlijk bidden.

In het gebed ontmoeten we dus niet alleen de Here God in zijn grootheid, we worden ook wat betreft ons eigen leven met de neus op de feiten gedrukt. Je zou het zo kunnen zeggen: Uw naam worde geheiligd, om te beginnen in mijn eigen leven. En daarom vervolgt de Catechismus in de uitleg van deze bede met te zeggen: "Geef ons ook, dat wij ons hele leven (gedachten, woorden en daden) daar op richten, dat uw naam om ons niet gelasterd wordt, maar geëerd en geprezen." In Mattheüs 5:14 zegt de Here Jezus dat zo: "Laat uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien, en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken." Oftewel: bidden en werken horen helemaal bij elkaar. Dat zullen we ook bij de andere delen van het onze Vader heel duidelijk zien. Je kunt niet de relatie met God los maken van de relatie met de mensen en de wereld om je heen. Als je het één zoekt en het andere vergeet is het gedoemd te mislukken. God eren kan alleen als je hele leven daar naar is gericht, ook in de praktijk van elke dag. Maar tegelijk is het zo dat je alleen maar vruchtbaar in deze wereld kunt werken wanneer je hart gericht is op de Heilige God. Als Zijn naam in je leven centraal staat, en je doen en laten gebaseerd is op zijn heiligheid.

Daar bidden we om: mag uw naam in mijn leven geheiligd worden. Dat is natuurlijk een belijdenis: uw naam is het waard om verheven te worden, om boven al het andere te staan. U bent Koning, Heer van mijn leven. Dat is zeg maar de verticale heiliging: verheven boven al

het andere. Maar daar hangt onmiddellijk mee samen wat je kunt noemen de horizontale heiliging. Zoals Israël heilig was, dat wil zeggen: anders dan de andere volken. Zoals binnen het volk de priesters heilig waren. Dat wil zeggen: apart gesteld, afgezonderd van de rest van het volk. En zo worden de christenen in het nieuwe Testament een heilig volk, een heilig priesterschap genoemd. We zijn afgezonderd van de rest van de wereld. In Efeze 4:20 staat het zo: Gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen. En daarom betekent heiliging in ons leven dat we de oude mens afleggen en leven in het nieuwe leven. Dat is: dat we niet meer voor ons zelf leven, maar alleen voor de Here Jezus Christus.

Dat kan vervelend zijn. Want we willen zo graag toch bepaalde stukjes van ons oude leven vast houden. Bepaalde zonden, bepaalde zwakheden, bepaalde manieren van leven waarvan we weten dat de Here God er niet gelukkig mee is. En dat zetten we allemaal op het spel wanneer we bidden: 'Uw naam worde geheiligd.' We geven onszelf over aan zijn weg, aan zijn heiligheid, en die heiligheid wordt in ons leven tot werkelijkheid.

Nu moet je uitkijken dat dat ook weer geen krampachtigheid wordt. Je kunt zo makkelijk een soort ideaal gaan schetsen en op een menselijke manier proberen je daar aan te houden. Dan krijg je het wetticisme weer terug waar we in het Nieuwe Testament zo voor gewaarschuwd worden. Dan gaat het alleen nog maar om een menselijke letterknechterij, omdat we vergeten dat het om Gods heiligheid gaat. En de weg van die heiligheid is altijd de weg van de Geest. Gods Geest zal het in ons bewerken, en daarom zullen we steeds heiliger worden.

Maar er is ook een ander uiterste. Je kunt ook heel passief willen blijven als je bidt om het heiligen van Gods naam. Dan zeg je eigenlijk: Here God, wilt U uw naam heiligen in mijn leven, want ik heb geen zin om er zelf moeite voor te doen. Maar zo werkt het ook

niet. Wanneer je gewoon alleen maar afwacht totdat er iets gaat gebeuren met je gebeurt er niets. Nee, het bidden om de heiliging van de naam is een heel actief gebeuren. Het betekent dat je meteen God vraagt om in je aan het werk te gaan, en wel op zo'n manier dat je jezelf er ook voor inzet. Dat wil zeggen: strijden tegen de zonde. Elke keer dat je de verleiding voelt opkomen om aan de zonde toe te geven bidden of Hij in zijn kracht bij je wil zijn zodat je de zonde kan weerstaan.

Dat is het gezonde evenwicht: niet passief afwachten, maar ook niet denken dat je het zelf moet doen. In zijn kracht mag je blijven staan en steeds meer veranderd worden door de werking van de Geest. Zo leert de apostel Paulus het ook in dat deel uit de brief aan de Efeziërs dat we gelezen hebben: We leggen de oude mens af en we doen de nieuwe mens aan. En dat is geen kwestie van de ene jas vervangen door de andere. Die oude mens zit zo diep in ons, dat we voortdurend bezig zijn om de oude mens in ons ten grave te dragen. Telkens weer merk je het, dat die oude mens nog zoveel grip op je heeft. En daarom blijven we het juist ook bidden: Mag mijn leven heilig worden, zodat uw naam daarin groot gemaakt wordt. Dat is verjongd worden door de geest van ons denken. Een heel nieuw mens worden, omdat je van binnen uit vernieuwd wordt.

En dan kan die heiliging van de naam ook naar buiten komen. Nogmaals: als je dat probeert op eigen houtje en in eigen kracht te doen, dan wordt het schijnheilig, maar als je heel dicht bij de Here Jezus blijft, en als je hele leven een gebed is om de heiliging van Gods naam, dan komt het naar buiten. Dan zal het uitstralen, en dan zullen de mensen de goede werken zien en God verheerlijken. Dan komt het op een heel natuurlijke manier naar buiten, omdat het van binnen zit. Zo kan de Here God door zijn Heilige Geest ook ons gebruiken om zijn naam te heiligen in deze wereld. Dat gebeurt als er iets zichtbaar wordt van Gods barmhartigheid, liefde en waarheid in onze levens. Zo

mag het een getuigenis zijn waar de naam van de Here God wordt geprezen en geëerd.

En tenslotte betekent die heiliging van de naam van de Here God ook dat die naam ver boven alle naam verheven wordt. Dat is lofprijzing. Hem loven en roemen. Dat doen we door te zingen bijvoorbeeld. Hallelujah. Dat betekent: Looft de HERE. Eigenlijk is God loven zo iets als zijn naam op het erepodium zetten. Hem alle eer en lof brengen, omdat Hij het waard is. Maar het kan ook in de stilte. In het gebed bijvoorbeeld. Daar kun je in plaats van alleen te praten ook stil worden voor God en in verwondering zijn grootheid op je in laten werken.

Met deze bede kom je in de nabijheid van Gods majesteit. Daar zit je op je knieën voor de hemelse Koning. Daar ben je in het binnenste van de tempel gekomen. Heilige grond.

Vragen om door te denken of door te praten

- 1 Welk beeld komt er bij je op als het gaat om Gods heiligheid?
Is dat een bevrijdend of een beangstigend beeld?
- 2 Hoe zou je vorm kunnen geven aan de lofprijzing?
Wil je dat? Waarom wel of niet?

Probeer in je gebed je eens concreet voor te stellen dat je bij God in zijn majesteit en heiligheid mag komen. Volg in gedachten bijvoorbeeld de weg door de tabernakel naar het heiligdom. Hoe beleef je dat?

Gods Koninkrijk

'Uw Koninkrijk kome'

Als je het hebt over het Koninkrijk van God, dan komen er een heleboel vragen naar boven. Wie is dat, die Koning, en wat houdt zijn Koninkrijk in. Wat voor soort Koning is Hij, en wij zijn wij dan? Nu is het woord Koninkrijk ook wel een beetje verwarrend. Als we het daar over hebben denken we eigenlijk automatisch aan een bepaald gebied, een bepaald land. Maar dat is in de Bijbel niet zo. Niet als het over Gods Koninkrijk gaat. Eigenlijk zou je ook niet moeten zeggen het Koninkrijk, maar het Koningschap. Want daar gaat het om. Niet om de plaats waar een Koning is, maar om de persoon die de Koning is. Zijn macht en zijn heerschappij staan centraal. Natuurlijk betekent dat woord wel dat Hij Koning is over... Als er een Koning is, dan is er ook iets ondergeschikt. De onderdanen bijvoorbeeld. Want een koning zonder land, dat kan nog wel. Kijk maar naar een zigeunerkoning. Die trekt met zijn volk rond zonder een stuk land te bezitten. Maar een koning zonder volk, zonder onderdanen, dat bestaat niet.

In het Oude Testament wist Israël al dat de HERE hun Koning was. In allerlei psalmen kom je dat tegen. Maar opvallend genoeg lees je eigenlijk nooit dat Hij alleen maar Koning van Israël was. Altijd weer staat er dan bij dat Hij ook de Koning is van het hele heelal. Aarde en hemel staan onder zijn heerschappij. Gij aard' alom, zijn rijksdomein. Enzovoorts. Als God Koning genoemd wordt, dan houdt dat in dat Hij Koning is van alles en iedereen.

De vraag is dan alleen of Hij als Koning erkend wordt. In psalm 87 wordt dat als een visioen van de toekomst gezongen: "Zelfs Rahab en Babel zullen U behoren. Volk na volk buigt eenmaal voor Hem neer. En ieder land erkent Hem als de Heer." Daar zie je hoe mensen tot de erkenning kunnen komen dat de HERE ook hun koning is, ook recht

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 62

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

heeft op hun gehoorzaamheid en eer. En zal aan het einde der tijden, als zijn Koninkrijk helemaal gekomen is, dan ook wereld-omvattend zijn. Dan wordt zijn gezag overal erkend.

Het gaat dus om de vraag of mensen Hem als hun Heer, hun Koning erkennen. En daarom is de vraag belangrijk of ze dat in Hem herkennen. Want als je wilt buigen voor een Koning, dan is het nodig, dat je in Hem een Koning ziet. En dat is een wat moeilijke zaak, want dat Koninkrijk wordt openlijk verborgen. Het is er al, maar het is er nog niet, en in plaats van dat het met een driewerf hoera wordt bekend gemaakt, wordt het geopenbaard in raadsels. Want dat zijn het: heel veel van die gelijkenissen van het Koninkrijk zijn raadselachtig en vreemd. Het Koninkrijk van God is als een mosterdzaadje, of als een zuurdesem, of als een man die zag dat tussen de goede planten die hij gezaaid had ook onkruid opgroeide.

Waarom deed de Here Jezus dat? Waarom kondigt Hij het Koninkrijk niet openlijk en luidkeels aan? Want Hij zegt wel heel veel over het Koninkrijk, maar afgezien van een aantal preken, zoals de Bergrede, is het toch allemaal wat onduidelijk gezegd. Waarom? Het eerste antwoord daarop is dat Gods Koninkrijk anders is dan aardse Koninkrijken. Anders, omdat de Here God anders is. En dat anders betekent dan meteen ook dat het van buiten onze werkelijkheid op ons af komt. Dat kun je in menselijke woorden altijd alleen maar beperkt en gebrekkig uitspreken. Omdat het zo anders is, is het niet iets om logisch over te spreken, en blijven de spreuken en gelijkenissen over.

Wat een gelijkenis eigenlijk doet, en dat is de kracht er van, dat is het gewone ongewoon maken, zodat het ongewone gewoon kan worden. In heel veel gelijkenissen begint het als een gewoon verhaaltje. Er was eens een man die zijn akker ingezaaid had met goed zaad. De verwachtingen zijn hoog gespannen. Maar dan blijkt er ook een boze buurman te zijn, die er giftig onkruid tussen zaait. Woekerplanten. En de knechten die de akker na een tijdje zien, en die het onkruid tussen

het koren zien staan, die gaan naar de boer toe. Hoe zit het? Heeft u wel goed zaad gebruikt? Kijk eens wat er gebeurt! En de boer legt uit: dat heeft een vijand gedaan. Tot zover is het allemaal nog wel te begrijpen. Maar als de knechten voorstellen om de akker te zuiveren en zo het koren alle ruimte te geven, dan gebeurt er iets vreemds. De boer wil het niet hebben. Hij is bang dat daardoor ook het koren beschadigd wordt, en daarom mag het onkruid mee opgroeien tot de dag van de oogst. Dan zal het uit elkaar gehaald worden. De boer is zo bezorgd voor de kwetsbaarheid van het goede, dat Hij het kwade toestaat.

En daarin zit hem het ongewone. Niet zozeer in het planten van het goede. Ook niet in die buurman, die slecht zaad plant. Het ongewone bestaat hem er in dat de boer zoveel van zijn planten houdt, dat hij liever het onkruid een tijd laat staan, dan dat hij met het kwaad ook het goed zou uitroeien. Dat druist dwars tegen ons menselijk gevoel in. Het liefst zouden we toch zien dat in deze wereld, en vooral in de kerk, al het kwaad onmiddellijk zou worden uitgeroeid? In de kerkgeschiedenis zijn uiterst pijnlijke momenten te zien, waar de mensen zo hard bezig waren om de zuivere kerk te maken, dat er bijna geen kerk meer over bleef.

En dan zegt de Here Jezus: Het Koninkrijk is een laten opgroeien van goed en kwaad. Dat wil zeggen: In deze wereld laat God kinderen van het Koninkrijk leven naast kinderen van het duister. Door elkaar heen. En natuurlijk zou Hij in kunnen grijpen en zijn engelen uitzenden om nu al het kwaad te verdelgen, maar dat is nu juist het wezen van het Koninkrijk, dat het nog verborgen is tussen het onkruid, tussen de woekerplanten. Zo bezorgd is de HERE over het zwakke, kwetsbare van de kinderen van het Koninkrijk, dat Hij nog niet tot verdelging over gaat.

Op die manier zetten gelijkenissen ons ook altijd weer op een kruispunt. Dat is de tweede reden dat Jezus in gelijkenissen spreekt. Daarmee spreekt Hij ons aan en vraagt Hij hoe, in welke rol, we God als Koning erkennen. Hij trekt ons het verhaal binnen door het herkenbare onherkenbaar te maken, en voordat we het weten wordt er een keus van ons gevraagd. Het begint veilig, afstandelijk als een verhaal over een boer, maar voor we er goed erg in hebben gaat het over onszelf en over de vraag hoe we omgaan met het koren en het onkruid. En dat dan in het totaal van de wereld, maar ook binnen de gemeente, en ook binnen ons eigen leven.

Als we bidden "Uw Koninkrijk kome", dan lijkt dat wel wat op de vraag van die dienstknechten: Zullen wij het onkruid er uit halen?" In allebei de vragen is het een kwestie van het verlangen naar een tijd waarin het kwaad is weggedaan en alles zuiver is geworden. Maar er is ook een verschil tussen de twee vragen. De knechten van de boer willen met harde hand goed en kwaad scheiden voor de tijd van de Heer is gekomen. En het Onze Vader bidt dat de tijd van de Heer mag komen.

Daarmee wordt er een onderscheid gemaakt tussen het Koninkrijk dat al gekomen is en het Koninkrijk dat nog moet komen. Let wel: dat is hetzelfde Koninkrijk, maar bij de voleinding zal het op een heel andere manier aanwezig zijn dan nu. Dan zal het als een rijpe oogst in de schuren worden binnen gebracht, en nu is het aanwezig als koren tussen het onkruid. Dan is het openbaar en voor iedereen zichtbaar, en nu is verborgen tussen het kwaad van deze wereld.

Wanneer we bidden om de komst van dat Koninkrijk dan gaat het altijd over zowel het heden als over de toekomst. Voor het heden bidden we om de komst van het Koninkrijk in die zin, dat God steeds meer Koning mag blijken te zijn in ons leven. Dat wil zeggen dat ook in ons eigen leven het onkruid mag afsterven en de goede planten sterker mogen worden. Het gebed om het Koninkrijk is dus ook een

bewuste keus om je zelf in de rol van onderdaan te plaatsen. Of beter nog: van mede-erfgenaar. Van prins en prinses. Bidden om het Koninkrijk is jezelf toewijden aan de uitwerking daarvan.

Maar het grote punt is dat we dat niet doen op een manier alsof het Koninkrijk al definitief en volmaakt gekomen is. Er blijft ook een 'nog niet' bestaan. Het Koninkrijk is nog niet in volheid gekomen. De tijd van de oogst is nog niet aangebroken. Het onkruid wordt nog niet weggehaald. Het koren wordt nog niet gezuiverd. Het oordeel is nog niet gekomen. Maar ook de verlossing die de Koning geven zal is nog niet gekomen. Nog niet. Altijd maar kijken naar de toekomst, steeds maar wachten en verwachten, want het is nog niet.

En tegelijkertijd is dat Koninkrijk er al wel. Namelijk: overal waar zijn Koningschap wordt erkend. Overal waar Hij Koning mag zijn is het Koninkrijk. Dat betekent in jouw eigen leven dat er Koninkrijk is waar je leeft naar zijn wil en gelooft in zijn goedheid. Het betekent in de wereld dat er Koninkrijk is als er in geloof iets van het heil wordt gezien en verwerkelijkt. En in alle delen waar dat niet het geval is, is er ook nog geen Koninkrijk.

Vragen om door te denken of door te praten

- 1 Waar zie je in je eigen leven iets van Gods koningschap?
 En in de kerk?
 En in de wereld?
- 2 Waar zie je in je eigen leven het ontbreken van Gods
 koningschap?
 En in de kerk?
 En in de wereld?
- 3 Welk beeld heb je bij de wederkomst van de Here Jezus?
 Verlang je daarnaar? Waarom wel of niet?
 Zou je er naar moeten verlangen? Waarom wel of niet?

Gods wil

'Uw wil geschiede,'

De vragen die deze bede oproept, worden allebei herkenbaar worden in de geschiedenis van Jozef, die van een bevoorrechte positie droomt, daar ook steeds iets van krijgt, maar ook steeds verder in de put raakt, totdat hij uiteindelijk op een punt komt waar hij zijn familie in leven kan houden. De eerste vraag is waar Gods wil zichtbaar wordt, en de tweede vraag is hoe we Gods wil doen.

Waar wordt Gods wil zichtbaar? Dat gebeurt als Jozef een positie krijgt waar hij het volk kan redden. Je mag zeggen dat de Here God Jozef doelbewust daar brengt om zo zijn volk in leven te houden. Elke keer weer werkt de HERE Jozef vanuit een bijna onmogelijke situatie omhoog tot een plaats waar hij positief en zinvol gebruikt kan worden in het plan van de Here God. Daar wordt Gods wil heel duidelijk zichtbaar.

En toch kun je daar een heleboel vragen bij stellen, vooral als het gaat om de concrete gebeurtenissen binnen die grote lijn. Heeft God het gewild dat Jakob zijn jongste zoon voor trok boven de andere? Heeft God het gewild dat Jozef zich zo liet voorstaan op zijn positie? Heeft God het gewild dat zijn broers zo'n smerige streek uithaalden? Heeft God het gewild dat de vrouw van Potifar Jozef vals beschuldigde? Heeft God het gewild dat de schenker Jozef helemaal vergat toen hij zelf uit de gevangenis bevrijd was? Enzovoorts. En waarschijnlijk kun je op al die vragen 'nee' antwoorden. Nee, dat heeft de HERE niet zo gewild, want in dat alles is zonde en zwakheid te herkennen. Menselijk falen, waardoor onrecht gebeurt, en dat is niet Gods wil.

Dat wil zeggen: de geschiedenis is niet een poppenspel waarbij God van stap tot stap alle zetten doet en waarbij alles wat er gebeurt precies

is wat Hij wil. Als dat zo zou zijn, dan had Hij ook veel eenvoudiger er voor kunnen zorgen dat er geen hongersnood zou optreden, zodat ook die ingewikkelde redding niet nodig was. De Here God werkt in deze wereld, Hij laat zijn wil geschieden, maar niet zo, dat we hier alleen maar als lege hulzen bewegen als er aan ons touwtje getrokken wordt. We zijn mensen die eigen wegen gaan, eigen keuzes maken, en daarbij soms zijn wil doorkruisen.

Maar het wonderlijke is, dat je in de Bijbel en in de geschiedenis ziet wat hier ook bij Jozef gebeurt, dat de Here God daar iets goeds van maakt. Jozef zegt dat zelf later tegen zijn broers: jullie hebben wel kwaad tegen mij gedacht, maar God heeft dat ten goede gedacht. Hij heeft er iets goeds van gemaakt. En Paulus zegt ook zo iets: God doet alle dingen meewerken ten goede voor hen, die God liefhebben. Dat is Gods wil. Al te makkelijk kun je dan proberen dat te betrekken op de werkelijkheid waar je in leeft en in de concrete gebeurtenissen Gods hand willen zien. Maar dat is een riskante zaak. De Bijbel maakt duidelijk onderscheid tussen wat er gebeurt en de menselijke zonde en zwakheid daarin aan de ene kant, en aan de andere kant het goede dat God er van maakt.

Dat heeft te maken met het 'symbolisch denken' waar ik in het eerste deel van dit boekje op gewezen heb. Als je letterlijk denkt, dan verval je al heel snel in een gelijk stellen van de gebeurtenissen met Gods wil. Als je het geloof in God als fantasie ziet, dan geloof je niet dat God er iets mee doet. Symbolisch denken vraagt vooral hoe je in de gebeurtenissen iets van God op kunt merken. Dat heeft alles te maken met hoe je de dingen ziet en interpreteert. Kun je gebeurtenissen duiden als iets van God?

De vraag naar Gods wil is daarom in de eerste plaats een zoeken naar zijn nabijheid. Natuurlijk, als de Here Jezus weer op de aarde komt, dan zal ook ons bestaan hier vernieuwd en goed zijn. Dan is er geen

verdriet en geen moeite meer, en op die termijn is dus Gods wil duidelijk de wil van heil en vrede en vreugde. Maar dat mag nu al zichtbaar worden als we in onze moeite en onze vragen de kracht van de HERE mogen ontvangen, om daarmee staande te blijven.

Daar heeft die tweede vraag alles mee te maken. Hoe doen we Gods wil. Ook daar zien we duidelijke voorbeelden van in de geschiedenis van Jozef. Naast alle zonde en zwakheid zien we Jozef als een voorbeeld geschilderd. Hier is een jonge man, die in de moeilijkste omstandigheden recht op de graat blijft. Hij geeft niet toe aan de verleiding van de vrouw van Potifar, hij geeft niet toe aan de verleiding wanneer hij bij zijn vader, bij Potifar en in de gevangenis een goede positie krijgt. Nergens lees je dat hij misbruik maakte van zijn positie. Nee, hij weet wanneer hij moet spreken en wanneer hij moet zwijgen, hij treft regelingen waardoor een heel volk gered wordt in de hongersnood, en laat in alles zien hoe een kind van God met zijn Heer leeft. Ook als Farao hem vraagt of hij die knappe jonge man is die zo goed dromen kan uitleggen, neemt hij die eer niet aan maar wijst op God Zelf.

Nee, Jozef was geen heilig boontje, geen volmaakt mens. Hij was een jongen die zich thuis waarschijnlijk te makkelijk liet voorstaan op zijn plaats. Maar Jozef kende de HERE, en vooral als hij van huis weg is, leert hij gehoorzaam te leven. Daarom kan hij zo'n belangrijke plaats hebben in het redden van het volk. Jozef klaagt niet over wat hij verloren heeft, Jozef zeurt niet over het verlies, maar hij richt zich in iedere omstandigheid op Gods weg, werkt met volle inzet en met al zijn kracht, en strijd tegen de zonde, om zo op de rechte weg te blijven.

Dat is een gebed om gehoorzaamheid te leren en uit te voeren, maar vooral is het ook een gebed om Gods nabijheid te mogen ervaren, juist wanneer zijn wil in de concrete dagelijkse situatie zo moeilijk te herkennen is. Dan bidden we om zijn wil, dat wil zeggen dat we Hem

vragen om ons ervoor te bewaren dat we niet in die situatie Hem kwijt raken. We vragen Hem om het kwade dat er ook in het leven is ten goede te keren en te gebruiken om ons dichter bij Hem te brengen. Het is dus ook een gebed van een toegewijd hart. Je zou het zo kunnen omschrijven: wilt U mij helpen om mijn ogen open te houden voor U, en in het leven in deze wereld op te merken waar ik iets van uw liefde en uw trouw kan zien. En wilt U mij leren leven in dienstbaarheid aan U en de mensen om mij heen? Dan wordt uw naam geheiligd, en krijgt uw Koninkrijk gestalte.

Vragen om over door te denken en door te praten

- 1 Op welk(e) punt(en) is voor jou Gods wil duidelijk?
Op welk(e) punte(n) is die onduidelijk?
- 2 Hoe zou je dat kunnen ontdekken?
Welke vrijheid en verantwoordelijkheid heb je zelf?

Tussenspel

'gelijk in de hemelen alzo ook op de aarde'

Wanneer we bidden om Gods naam, Koninkrijk en wil, dan loopt dat uit op deze tussenzin. In de hemel zijn het de engelen, de dienaren die zijn wil volbrengen, zo zegt Psalm 103. En daarmee Gods naam heiligen en Koningschap gestalte geven. Hier op aarde bestaan er nog tegenstellingen tussen Gods ideaal en de werkelijkheid.

Maar de tussenzin is ook nodig om de overstap te maken van de verschillende rollen die God heeft (Vader, Heilige, Koning, Wil-uitvoerder, enzovoorts) en de rollen die je zelf inneemt. Uit het eerste deel heb je kunnen begrijpen dat ik dat laatste vooral ook heel belangrijk vind om eerlijk en gezond te kunnen bidden.

Met die tussenzin gaan we naar het volgende deel van het Onze Vader toe. En net zoals de drie eerste beden elkaar niet uitsluiten, maar verschillende accenten leggen, net zo geldt dat voor wat hier volgt. Het is niet het één of het ander. Maar het maakt wel wezenlijk uit welke bede (en daarmee welke rol) je benadrukt wanneer je naar God toe gaat.

Onze behoefte

'Geef ons heden ons dagelijks brood'

De eerste rol waarin je naar God toegaat - in de volgorde van het Onze Vader - is die van afhankelijkheid en behoefte. Of, als het vervuld is, van dankbaarheid. Dat sluit aan op de basis van ons bestaan als schepselen: mensen die niet zijn ontstaan uit toeval of uit eigen keuze, maar aan wie het leven geschonken is. Als schepsel komen we bij God, omdat we te maken hebben met behoeften, verlangens, enzovoorts. Dat betreft de concrete dagelijkse levensbehoeften, zoals brood, maar het omvat meer. Uiteindelijk gaat het in deze rol om alles wat we nodig hebben.

Dat begint bij het heel gewone, lichamelijke. Als schepselen hebben we lichamelijke behoeften. We hebben behoefte aan gezondheid: aan een lijf dat functioneert, aan voedsel en warmte, aan een huis om in te wonen. We hebben ook behoeften op sociaal vlak: mensen om ons leven mee te delen, vrienden, familie, een partner. We hebben behoeften als het gaat om onze plaats in de maatschappij: opleiding, werk, erkenning. We hebben behoeften op seksueel vlak, als een bijzondere verbinding tussen het lichamelijke en het sociale. We hebben ook behoeften op geestelijk vlak: een gemeente, leiding van God, ervaring van zijn nabijheid.

Maar waar het om gaat is dit: die behoeften vragen er om serieus genomen te worden. En als ze vervuld zijn vragen ze er om gevierd te worden. Daarin ervaren we de leegte of de volheid van het schepsel zijn. Dat wil zeggen: zo mogen we leven met God en Hem benaderen in ons bidden. Als schepsel. In de geschiedenis van de kerk heeft (zeker de laatste eeuwen) erg veel nadruk gelegen op de rol van zondaar. Voor een deel is dat terecht, maar het is niet het enige. We zijn niet alleen mensen die het fout doen en om vergeving komen

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 72

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

vragen. We zijn ook mensen die in de kern van de zaak door God geschapen zijn, van Hem afhankelijk zijn, en daarom met al onze vragen bij Hem mogen komen.

Je kunt je heel makkelijk schamen voor je behoeften. Alsof je er eigenlijk zonder zou moeten kunnen. Of alsof het maar laag bij de gronds is. Bidden om het dagelijks brood leert ons de behoefte, de nood, het verlangen te gaan zien als een gestalte van het leven met God. Dat betekent ook dat je mag genieten van de vervulling van je behoeften - op welk vlak dan ook. Je mag genieten van je gezondheid, je lijf, je eten, je vrienden, je werk, je seksualiteit. Het een is niet meer of minder dan het ander, en niets daarvan is ongeestelijk. Paulus schrijft het in 1 Timotheüs 4:4 zo: 'Want alles wat God geschapen heeft, is goed en niets daarvan verwerpelijk, als het met dankzegging aanvaard wordt: want het wordt geheiligd door het woord van God en door gebed.'

Je behoeften en de vervulling er van worden geheiligd. Dat betekent dat ze als het ware opgetild worden tot Gods niveau, en verbonden worden met de heiliging van Gods naam. Het heel concrete van je eigen behoeften en verlangens wordt dan tot een plaats waar je Gods heilige aanwezigheid kunt ervaren. Laat ik dat verduidelijken met een voorbeeld, want anders wordt het zo zweverig.

Het voorbeeld waar ik aan denk is de seksualiteit. Ik kies voor dat voorbeeld omdat het aan de ene kant zo intens je hele wezen raakt, en omdat het aan de andere kant vaak zo beladen is, zeker in het licht van het geloof. Wat ik dus wil zeggen is dat je seksuele behoeften en verlangens, en je seksuele ervaringen als vervulling daarvan, een geestelijke betekenis kunnen krijgen en een plaats kunnen worden voor de ontmoeting met God. Hoe zie ik dat dan? In de eerste plaats zijn er een paar belangrijke overeenkomsten tussen geloof en seksualiteit. In beide gevallen gaat het om de beleving van een relatie die jou overstijgt. Dat geldt ook (zelfs) voor de privé-beleving van

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 73

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

geloof en seksualiteit. Je wordt boven jezelf uitgetild. Voor geloof en voor seksualiteit geldt allebei dat er een overgave nodig is. Als je jezelf en je gevoel helemaal onder controle wilt houden mis je precies waar het om gaat. Je moet jezelf laten gaan, overgeven om te kunnen ontvangen. Voor geloof en seksualiteit geldt allebei dat het kan komen in de vorm van tederheid en in de vorm van extase. Zowel de zachte aanraking, als het overweldigende genot. Veel overeenkomsten dus, en niet voor niets bestond er in de middel-eeuwen een vorm van mystiek waarin de relatie met de Here Jezus in seksuele termen werd beschreven. Niet voor niets ook zag Freud het geloof als een geestelijke omzetting van de seksuele verlangens. Ook al verwarren ze dan belangrijke verschillen, ze zagen heel goed dat er grote overeenkomsten zijn.

Omdat die overeenkomsten er zijn, is het ook zo jammer als seksualiteit en geloof gescheiden worden beleefd. In je concrete seksuele verlangens en behoeften, en ook in je seksuele ervaringen (gevoelens, daden) ben je op heilige grond. Daar maak je dingen mee, die als je ze met God kunt beleven, heilig zijn. Daarom is het ook zo schadelijk, voor je persoon en voor je geloof, als je negatieve seksuele ervaringen hebt. Ongewilde, opgedrongen, of gedwongen seksualiteit, of ervaringen waar je achteraf verward over bent, hebben voor je hele bestaan, en zeker voor je geloof ingrijpende gevolgen. Daar wordt het geheim van overgave en ontvankelijkheid geschonden. Of in een bijbels beeld: daar wordt de tempel ontwijd.

Je hoeft je seksuele verlangens en ervaringen niet buiten God om te beleven. Ze horen bij je scheepsel zijn. Zo ben je. Zo heeft Hij je gemaakt. Niets daarvan is verwerpelijk als het met dankzegging aanvaard wordt. Het Onze Vader leert ons de rol van scheepsel niet af te wijzen, maar te vieren. Als je zo met God kunt leven, dat je je niet schaamt voor het feit dat je scheepsel bent (met alles er op en er aan), maar juist daarvan geniet, dan kan ook je seksualiteit iets worden waar

je God voor kunt danken, en waar je zo boven jezelf wordt uitgetild dat je daar heilige momenten beleeft.

De behoeften van het schepsel-zijn mogen dus aan de orde komen in de ontmoeting met God. En in zekere zin zijn we dat ook gewend, om van alles en nog wat aan God te vragen. Voor veel mensen is bidden vooral het vragen om dingen die we nodig hebben. Denk maar aan een uitspraak als 'bidt en werkt'. Dat betekent: vraag er om aan God, maar ga ook zelf aan de slag. Of 'bidden en danken'. Dat is: vragen om iets, en als je het krijgt, bedank je God daar voor. Dat is ook allemaal niet verkeerd, maar het is wel een erg beperkte vorm van bidden. Door dit hele boekje heen loopt als rode draad dat je God in allerlei rollen kunt ontmoeten. De rol van vrager is daar één van. Je mag overal om vragen, maar bidden is veel meer dan dat.

Als het gaat om deze eerste rol van mensen in het gebed, dan gaat het dus over behoeften en verlangens, en over vervulling daarvan. Dat is meer dan je verlanglijstje inleveren. Het is de ontmoeting met God zoeken in het besef dat je dingen nodig hebt. Die afhankelijkheid, die behoefte wordt hier voluit serieus genomen. Als je zo kunt bidden, als mens met behoeften, dan kun je God gaan ervaren als de Gever. Want elke rol waarmee wij naar God toegaan, veronderstelt een bepaalde rol die wij aan God toekennen. Daarom kun je alleen ervaren dat God iets geeft, als je zelf bereid en in staat bent om iets van Hem te ontvangen.

Vragen om over door te denken en door te praten

- 1 Kun je je behoeften en verlangens zien als een geestelijke zaak?
- 2 Wat is voor jou belangrijker: dat je verlangens vervuld worden, of dat je je verlangens met God deelt?

Onze schuld

'En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'

De rol van vrager, ontvanger, schepsel is niet de enige rol waarin we God zoeken. Want hoe echt onze behoeften ook mogen zijn, en hoe zeer ze ook een plaats mogen hebben in het gebed, in de omgang met God, dat wil niet zeggen dat het in ons leven altijd goed en zuiver is. In wat we doen, denken, voelen, kunnen we ook schuld op ons laden. En dat betekent dat we in de omgang met God ook de rol van de schuldige hebben. Als er schuld is moet je het boetekleed aantrekken.

Het gaat in deze bede om het totale veld van schuld, verantwoordelijkheid en vergeving. Niet alleen wat jij een ander hebt aangedaan, of waar je tegen God bent ingegaan. Andersom kan het namelijk ook, dat anderen jou beschadigen. In de enorme spanning en strijd die daar mee samen kan hangen, brengt het gebed ons bij Gods genade, en krijgen we de roeping (verantwoordelijkheid) om niet onszelf te wreken, maar te groeien naar de vergeving van de ander. Dat is allemaal erg kort gezegd. Niet voor niets is er in deze reeks ook een boekje over vergeving tussen mensen geschreven. Daar ga ik hier dus niet te diep op in.

Ik wil beginnen bij een ander punt. Wat is zonde eigenlijk? Je wilt geloven in God, je wilt leven met God, en je hebt begrepen dat dat onder meer inhoudt dat je naar Gods richtlijnen moet leven. Dus wil je niet zondigen. Tenminste: ergens natuurlijk ook weer wel, want de zonde oefent een bijna onweerstaanbare aantrekkingskracht uit op de mens. Maar tegelijk wil je zo graag uit jezelf, zeg maar van nature, heilig zijn. Veel jongeren die ik spreek, komen dan ook een keer met die vraag. Wat is nu precies zonde? Wat mag wel en wat mag niet? Er

zijn zoveel voorgeschreven regeltjes en oude gewoonten, maar kloppen die wel?

Als je het aan de ouderen zou vragen, dan zou je overigens heel wat verhalen te horen krijgen over dingen die vroeger als zondig golden, en dat nu niet meer zijn. Dansen bijvoorbeeld. In de toen toonaangevende Christelijke Encyclopedie uit de jaren twintig wordt daarvan gezegd dat 'het dansen op zichzelf genomen als een beweging van de ledematen onmogelijk zondig kan zijn, maar dat de wulpse dansen, aan het heidendom ontleend, wel zeer te veroordelen zijn. Het dansen van de ene sekse met de andere is niet aan te bevelen, en christelijke ouders mogen wel bedenken dat het dansen een poort opent, om onnodige omgang met de wereld in de hand te werken'. En dat in een tijd waarin ze van house of dirty dancing nooit gehoord hadden. Hetzelfde gold voor de televisie, het theater, de vakbond, vakantie vieren, de computer, internet. Steeds weer werden er vragen opgeroepen of je je daar als christen mee kon inlaten, of dat je dan op het glibberige pad van de zonde terecht kwam. En telkens weer namen het zekere voor het onzekere. Bij twijfel niet inhalen. Je kunt het beter verbieden dan toestaan als je niet zeker weet dat het mag.

Dus wat is zonde? Zijn dit nu alleen maar menselijke grenzen, waar we onszelf en elkaar van moeten verlossen? Of zijn het als het ware grenspaaltjes, die ons extra bescherming bieden? Iemand wees eens op de hekken die om een schietterrein heen staan. En, zo zei hij, natuurlijk is het één meter daarbinnen even veilig als één meter daarbuiten. Tussen zwart en wit zit een overgangsgebied. En de hekken die er neergezet zijn kunnen ook wel eens een metertje verplaatst worden. Zo zijn ook onze regels en normen misschien aan de veilige kant. Een beetje overtreding kan soms niet zo heel veel kwaad, maar waar trek je de grens dan wel?

Als je nadenkt over de zonde zijn er paar geweldige verleidingen. Risico's. Een er van is dat je er heel wettisch mee om kunt gaan. Dan kijk je alleen nog naar het uiterlijke gedrag, naar gehoorzaamheid aan

een paar concrete regeltjes. Als dat goed zit, dan zit het allemaal wel goed. Een ander risico is dat je het hele idee van zonde maar vergeet. Alsof dat verouderd is. Doe maar wat je wilt. Maar Paulus wijst in 1 Timotheüs 4:4 op nog een heel ander gevaar. Een gevaar dat toen heel nadrukkelijk aan de orde was, en dat feitelijk tot op de dag van vandaag aanwezig is. En dat gevaar is dat je de zonde op de verkeerde plek zoekt. Hij noemt het een dwaalleer als mensen het huwelijk afwijzen en het genot van spijzen verbieden.

Waarom worden huwelijk en genot afgewezen? Omdat het aardse, vleselijke, lichamelijke genoegens zijn. Seks en lekker eten zijn verdacht. Want alles wat te maken heeft met het aardse is verdacht. De zonde is aards, en wij zijn geestelijke wezens. Wij zouden in elk geval geestelijk moeten leven. En hoe kun je geestelijk leven? Door afstand te nemen van de aardse genoegens. Daarom kun je je maar beter onthouden van lekker eten, van het huwelijk en seksualiteit, van het aardse en het lichamelijke. Hoe minder je je daarmee bezig houdt, hoe geestelijker het is.

Weet je waarom dat zo'n aantrekkelijke gedachte is? Omdat je daarmee de zonde tot een bepaald ding maakt. Je geeft het een bepaalde plaats, je wijst bepaalde zaken aan als zondig, en zolang je daarvan af blijft zit het wel goed. En of je dan de grens hier of daar trekt, of je nu dansen en TV-kijken als goed of fout aanwijst, je hebt een duidelijke grens en je weet waar je aan toe bent. Zolang je dat of dat niet doet ben je geestelijk, ben je heilig. De zonde wordt gelokaliseerd in het aardse leven. En er wordt een tegenstelling bedacht tussen het aardse en het geestelijke. Maar, zo maakt Paulus dan duidelijk, dat is nu net de verkeerde tegenstelling.

Want natuurlijk is er een tegenstelling. Tussen goed en kwaad. Tussen zonde en heiligheid. Tussen gehoorzaamheid en heiligheid. Zonder twijfel is die er, en daarom is het ook goed er over na te denken waar

die grens ligt. Maar is het u wel eens opgevallen dat de discussies en onderlinge strijd voortdurend betrekking hebben op die zaken waar de Schrift het niet over heeft? Ergens logisch, want als God Zich in de bijbel daar duidelijk over heeft uitgesproken, dan zijn er voor ons geen vragen meer. Over moord hoeven we geen discussie te hebben, dat is duidelijk. Het is juist het grijze gebied, waar we onze weg moeten zoeken. En tegelijk, zou het niet zo kunnen zijn dat de bijbel juist op die punten, waar onze vragen liggen, met opzet en terecht open blijft? Niet het definitieve antwoord geeft? Om de simpele reden dat daar het probleem niet ligt? Dat het voor ons leven met de Here God in de kern van de zaak niet zo veel uitmaakt? En als dat zo is, dan lopen we een geweldig risico. Dan lopen we het risico om Gods scheppingsgaven als zondige verschijnselen af te wijzen.

Zonde is niet een ding. Zonde is niet ergens. Zonde is een levenshouding van afstand nemen van God. Dat kan door botweg tegen Hem in te gaan en de wegen die Hij wijst te verlaten. Maar het kan ook door een schijn-heiligheid, waarbij we niet als schepselen op de geschapen aarde willen leven. De geschiedenis van het christendom kent beide ontsporingen. Soms losbandig, soms overgeestelijk, en soms allebei tegelijk. Zonde is niet dat je bepaalde dingen doet. Zonde is dat je bepaalde dingen buiten God om houdt. Dat je een scheiding aanbrengt tussen jezelf en God. Wanneer je de zonde gaat beperken tot een ding, dan ligt het buiten jezelf. Dan ben je veilig en heilig als je maar op bepaalde paadjes blijft. Maar zonde is de kloof tussen jou en God, waarbij je jezelf of een stukje van jezelf afschermt voor Gods liefde.

Uiteraard betekent dat niet dat alles mag. Als je genot er uit bestaat dat je een ander beschadigt, of als je de duidelijke regels die er in Gods Woord ook zijn overtreedt, dan doorbreek je daarmee de ontmoeting, de communicatie met de Here God. En daarin speelt ook het geweten een rol. Dat is in grote mate aangeleerd, maar dat geldt voor meer dingen. Als je je niet prettig voelt bij bepaalde zaken die op zich

R.Ruard Ganzevoort, *De rol van het bidden*. Zoetermeer: Boekencentrum 1997, pagina 79

© R.Ruard Ganzevoort and/or the original publisher

misschien niet eens verboden zijn, blijf er dan af. Want ze zijn in zichzelf niet zondig, maar als ze de vrije omgang met de Here God blokkeren is dat wel zonde.

Mijn conclusie is dus dat niet alles zonde is wat wel eens zonde genoemd werd. Sommige dingen horen meer bij de menselijke behoefte dan bij de menselijke schuld. Ik kom daar nog wel op terug als ik het heb over de verwarde gebeden. Maar je hebt uit het voorgaande wel begrepen dat er ook sprake is van werkelijke schuld. Namelijk: daar waar je de relatie met een ander of met God beschadigt. Wat doe je daarmee?

De enige weg is de rol van schuldige aanvaarden, en in die rol naar God toegaan. Alleen dan kan Hij namelijk vergeven. We moeten deze woorden van het Onze Vader daarom ook niet te makkelijk of te goedkoop maken. Als het een vanzelfsprekendheid is om dit te bidden, en daarbij te denken aan een soort vage algemene schuld, dan houdt het niets in. Dan kun je ook geen vergeving ontvangen. Ook al gebruik je de goede woorden. Je kunt alleen met een werkelijk besef van je concrete schuld naar God toe gaan. Dan kun je je zonde met een eerlijke belijdenis voor Hem onder ogen zien. Wat nodig is, dat is dat je je niet langer verbergt. Zolang je dat doet, is er geen werkelijke relatie mogelijk. Een verstoorde relatie met God of met mensen vraagt om openheid, erkennen van je schuld, vergeving. Dan is er ook herstel van de relatie, dat wil zeggen verzoening, mogelijk.

Vragen om over door te denken of door te praten

- 1 Welke concrete fouten / zonden heb je nog nooit bij God beleden?
Wat houd je daarin tegen?
- 2 Op welk vlak zit voor jou de grootste vraag of het wel of geen zonde is?

Onze onmacht

'En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.'

We komen bij God in de rol van schepsel en in de rol van zondaar. Daarmee komen onze verlangens en behoeften en ook onze schuld aan de orde. Maar dat is niet alles. Er is nog een veld dat in ons leven een grote rol speelt. Dat is het veld van de onmacht. De derde van deze beden gaat daar op in. Leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Hier gaat het om de machten die ons leven kunnen beknellen, en waardoor we niet langer vrij in het leven kunnen staan. Daarachter zit altijd de satan, die er op uit is om de vrijheid van Gods kinderen te niet te doen.

Maar de concrete vorm van die beklemming kan heel verschillend zijn. Het kan zijn dat iemand werkelijk onder de invloed van duivelse machten (demonen) is. Het kan ook zijn dat iemand zo beschadigd is in het leven dat daardoor de vrijheid is afgenomen. Dat kan gebeuren door emotionele verwaarlozing, door seksueel misbruik, enzovoorts. Het kan ook zijn dat iemand zelf voor een bepaalde weg heeft gekozen, en vervolgens daar gevangene is geworden, zoals bij een verslaving. En het kan zijn dat iemand klem zit in lichamelijke of psychische ziekten. Op allerlei manieren kun je vast zitten. Dan geeft deze bede ruimte voor de rol van gevangene.

Ik vind het belangrijk om op dit punt zorgvuldig te onderscheiden. In de eerste plaats omdat je het mensen die klem zitten heel moeilijk kunt maken door te snel te zeggen dat dat een duivelse macht is. In sommige kringen spreekt men heel makkelijk over een 'geest van depressie' of een 'geest van rebellie' enzovoorts. En als je er zo over spreekt, dan is het onmiddellijke gevolg dat je gaat bidden om bevrijding daarvan. Maar dat is te kort door de bocht.

In de rol van gevangene zitten twee verschillende lagen. Enerzijds is er de aardse, menselijke laag, anderzijds de geestelijke laag. Soms zijn die heel scherp te onderscheiden. Er zijn inderdaad situaties waar mensen zich zo hebben ingelaten met het rijk van de duivel, dat hun leven bezet gebied is geworden. In die gevallen is een gebed om bevrijding uit de macht van de satan het juiste antwoord. Om dat te kunnen onderscheiden heb je echter wel heel veel mensenkennis en kennis van de geestelijke wereld nodig. De Bijbel noemt dat de gave van de onderscheiding van de geesten.

In de meeste gevallen loopt het meer door elkaar. Ik geloof dat je al die vormen van gevangenschap kunt duiden als het werk van de duivel. Maar dat is dan toch meer indirect. Daarnaast heb je te maken met dingen die het gevolg zijn van zonden van jezelf of van anderen, en met dingen die je gewoon overkomen. Dan mag je wel gelovig zeggen dat dat ook te maken heeft met de duivel, maar dat is een uitleg die je er aan geeft.

Waar het om gaat is de vraag wat het betekent om in de rol van gevangene te leven en naar God toe te gaan. In welke rol ontmoet je Hem dan? Misschien dat je in je angst of onzekerheid het gevoel kunt hebben dat Hij je juist gevangen houdt. Maar als je de Bijbel leest, dan zie je hoe Hij het steeds weer opneemt voor de zwakken en de onderdrukten. Lees maar in Exodus 3 hoe Hij bewogen is met Israël dat in Egypte gevangen zit. God is de bevrijder.

Wat die bevrijding inhoudt zal per geval anders zijn. Laat ik kort ingaan op de voorbeelden die ik noemde. Stuk voor stuk zijn het moeilijke en ingewikkelde zaken, en ook de bevrijding is bijna altijd een zaak die pas na lange tijd, strijd en begeleiding groeit. Wat hier volgt is dan ook meer een aanduiding hoe verschillend de rol van gevangene kan zijn.

Als je sterke aanwijzingen hebt dat je bezet gebied bent geworden, bijvoorbeeld doordat je je hebt ingelaten met occulte praktijken, dan werkt de bezetting vaak door in een afstand nemen van God. Dat kun je terug zien in weerstand tegen bidden, tegen de naam van de Here Jezus, enzovoorts. De bevrijding kan er dan uit bestaan, dat je hulp zoekt bij mensen die op dit gevoelige terrein wijs zijn, en dat zij met je bidden om de machten te breken. (Zoals ik al zei: in de meeste gevallen is het niet zo concreet duidelijk, dus concludeer dit niet te snel).

Als je leven zo beschadigd is, dat je daardoor de vrijheid bent kwijt geraakt, dan is de weg van bevrijding ook anders. Wie in zijn jeugd geen of weinig liefde heeft ontvangen, of op seksueel vlak is beschadigd (en dat gebeurt bij jongens en meisjes), die heeft vaak de neiging om zichzelf af te scherm. Gevoelens van schaamte en niets waard zijn, van slecht en vies zijn, leiden er vaak toe dat je moeilijk open kunt staan voor echte onvoorwaardelijke liefde. Dat is ook voor het gebed een struikelblok. Maar omdat je toch al de neiging hebt om jezelf de schuld te geven, zul je het jezelf kwalijk nemen dat je bij het bidden niets ervaart. De oorzaak ligt dan echter ergens anders. De bevrijding begint dan als je de ruimte vindt om te praten. Dan hoeft je jezelf niet meer af te scherm, maar mag je tevoorschijn komen. Vervolgens is er vaak een tijd nodig om het te verwerken, en dan moet je nog leren om anders met je gevoelens en met anderen om te gaan. Dat is een heel proces, waar je vaak goede begeleiding bij nodig hebt.

Als je slaaf bent geworden van je eigen keuzes, ligt het nog weer anders. Daar zit je eigen verantwoordelijkheid achter, maar het probleem bij verslaving is nu juist dat je zo vast zit aan een bepaald middel (alcohol, drugs) of een bepaalde kick (gokken), dat je niet langer de keuze-vrijheid hebt om er mee te stoppen. De bevrijding begint hier bij een eerlijk erkennen dat je verslaafd bent. Vervolgens moet je leren om zelf de verantwoording te nemen voor een keuze, en

je leven zo in te richten dat er weer ruimte komt. Ook hier zul je waarschijnlijk zonder begeleiding niet verder komen.

Als je klem zit in lichamelijke of psychische ziekten, is het eerste probleem niet van geestelijke aard. Die dingen gebeuren nu eenmaal. En vaak zijn ze langdurig, of zelfs blijvend. De bevrijding is in veel gevallen dan ook niet een wegnemen van de problemen, maar een leren omgaan met die problemen, en een leren ontdekken dat God ook in die situatie in je leven aanwezig is, en iets met je kan en wil.

Nogmaals: er is veel meer over te zeggen. Maar in al deze gevallen is goede hulp heel belangrijk. Niet voor niets. De rol van gevangene vraagt om de God die bevrijdt. En voor die bevrijding gebruikt Hij vaak mensen. Daarom mag je ook juist in de rol van gevangene bidden dat er mensen op je weg komen die je bij die bevrijding kunnen helpen.

Vragen om over door te denken of door te praten

- 1 Herken je punten waar je gevangen bent?
Wat doe je daar mee?
- 2 De rol van gevangene betekent dat je je onmacht moet erkennen.
Vind je dat moeilijk?
- 3 Geloof je dat God mensen kan bevrijden?
Waarom gebeurt dat soms niet?

Verwarde gebeden

In de vorige hoofdstukken heb ik geprobeerd te laten zien dat we in het Onze Vader minstens drie rollen hebben om naar God toe te gaan: Schepsel, Zondaar, Gevangene. Er zijn er meer, maar juist deze drie rollen brengen ons tot een vraaggebed. Als je gered, genezen, bevrijd bent heb je natuurlijk ook een bepaalde rol in de omgang met God, maar dat leidt meer tot danken dan tot vragen.

Ik vind het heel belangrijk om de drie rollen goed te onderscheiden. Als we ze verwarren, kan het komen tot misplaatste gebeden en onnodige strijd. Dan kun je geen antwoord krijgen omdat je de verkeerde vragen stelt. Of anders gezegd: dan kun je God niet ontmoeten, omdat de rol waarin je naar Hem toe gaat niet klopt met de rol waarin Hij naar jou toe komt. Dan herken je Hem dus niet.

Hoe werkt die verwarring dan? Hiernaast zie je de drie velden. De pijltjes geven aan hoe je iets wat in het ene gebedsveld thuis hoort in een verkeerd veld kunt plaatsen. Op de komende bladzijden werk ik al die

verschuivingen uit.

Als je te maken hebt met concrete behoefte, of met het genieten van de vervulling daarvan, dan past dat in het eerste veld (dagelijks brood). Je

kunt dat echter beleven en plaatsen in het veld van de schuld. Zo kun je je schuldig voelen als je geniet van de rijkdom die je hebt. Dat maakt het leven wel erg krampachtig. Je kunt je ook schuldig voelen dat je nog behoefte hebt aan dingen, alsof echt geestelijke mensen dat achter zich zouden moeten laten. In beide gevallen raak je de ruimte kwijt om als schepsel te leven met alle schepselmatige behoeften die daar bij horen. Je kunt ook de behoefte vertalen naar het veld van de verlossing van de boze. Zo is bijvoorbeeld seksualiteit een gebied dat principieel hoort bij de schepselmatige behoefte, waar we mee om mogen leren gaan en waar we van mogen genieten. Maar je kunt dat beleven als een macht die je leven beheerst en die moet worden uitgebannen.

Denk bijvoorbeeld aan zelfbevrediging. Eerst een citaat uit de Christelijke Encyclopaedie, die in de jaren twintig en daarna toonaangevend was. Die schrijft over zelfbevrediging: 'daaraan maken zovele jongeren en zelfs ouderen zich schuldig, hoewel zij heel goed weten, dat het kwaad is in de ogen van de Here. Zij berokkenen er zich zelf een onnoemelijk leed door, dat zich in later jaren in zijn gehele omvang pas openbaart. Zij degraderen er zich zelf op de lange duur door tot onvolwaardige krachten in de levensstrijd, omdat zij lichamelijk en geestelijk min of meer geknakt zijn, maar de hoofdzaak is de zonde tegen de hoogste Majesteit, die deze zonde opzettelijk geoordeeld heeft.' En die totale zware veroordeling wordt dan gebaseerd op één bijbeltekst die er niet over gaat. Maar gelukkig is er volgens de schrijvers wel iets aan te doen: 'Hier is het toezicht van de ouders meer dan ooit nodig. En een opvoeding tot seksuele zelfbeheersing. Hulpmiddel daarbij kan zeer zeker zijn het vermijden van zachte stoelzittingen, veren bedden en alcoholische dranken, en het gebruiken van koude baden, als ook een matige oefening op het sportveld, en de omgang met de vrije natuur. Maar het enige wezenlijk doeltreffende wapen is toch het gebed, ondersteund door een wandel in de vreze des Heren, die rein is, en ook reine harten en handen

maakt.' Ik denk dat de meesten vandaag de dag wat minder optimistisch zijn over het nut van koude baden en zo, maar de gedachte dat het feitelijk om zonde gaat, leeft volop. Ook al zwijgt de bijbel er over.

Wat hier gebeurt is het volgende. De natuurlijke seksuele behoefte, die thuis hoort in de rol van schepsel (de eerste bede) wordt vertaald naar de rol van zondaar (de tweede bede). Dat levert een veroordeling op. De 'zonde' kun je vervolgens belijden voor God, maar omdat je er telkens weer in terug valt, kom je terecht in de rol van gevangene (de derde bede). Vandaar de nadruk op de strijd die nodig is. De verwarring tussen de beden kan alleen maar onheil opleveren. Wat nodig is een helder onderscheid tussen wat goed is (het schepselmatige), wat er aan zonde tussen kan zitten (bijvoorbeeld bepaalde fantasieën), en eventueel wanneer het een macht wordt die beslag op je legt (dwangmatig).

Als je te maken hebt met concrete schuld, dan kun je dat overbrengen naar het veld van de behoefte. Zo kun je je zelf schoon praten. Je kon er niets aan doen, want je had het nodig. Of je kunt het overbrengen naar het veld van de boze. Ook in dat geval lijkt je jezelf vrij te kunnen pleiten, want het was een macht die sterker was dan jezelf. Ik denk dat alle zondaars de neiging hebben zichzelf zo te ver-ont-schuld-igen. Het is bijvoorbeeld bekend van incest-daders, dat ze beide soorten overbrenging gebruiken als smoes om hun eigen verantwoordelijkheid en schuld te ontlopen. (Trouwens: ook binnen dit veld kun je nog de zaken verschuiven door de schuld van jezelf bij een ander te leggen. Kinderen zijn daar opvallend goed in, maar volwassenen doen niet voor hen onder. Het is alleen iets subtieler.) De weg van het evangelie is anders: alleen als de schuld wordt erkend en beleden, en je de verantwoordelijkheid op je neemt, is er vergeving en verzoening mogelijk.

Als je te maken hebt met concrete machten die je leven beheersen, dan kun je dat vertalen naar het veld van de behoefte. Dat gebeurt bij allerlei verslavingen. Het is een smoes die de bevrijding in de weg staat. Pas als je beseft dat je slaaf bent kun je namelijk vrij worden. Je kunt het ook vertalen naar het veld van de schuld. Dan ga je je schuldig voelen over wat anderen (mensen of de duivel) je aandoen. Het probleem is alleen dat een dergelijk misplaatst gebed om vergeving niet werkt, omdat er geen schuld is die vergeven moet worden, maar een macht die gebroken moet worden.

Natuurlijk zijn niet in alle gevallen de zaken zo makkelijk te scheiden. Ze lopen door elkaar, en ze roepen elkaar op. Onze behoefte kan op een zondige manier worden ingevuld, en dan zitten we op twee velden. Of we kunnen vanuit een behoefte of schuld ons overgeven aan vreemde machten. Of we kunnen vanuit een gevangenschap tot bepaalde zonden komen, of bepaalde behoeften sterker gaan ervaren. Enzovoorts. In al die gevallen is het van belang om te zoeken naar de onderscheiding van de geesten. Daarbij hebben we vaak een broeder of zuster nodig om te leren inzien waar we de zaken in het verkeerde veld plaatsen, en waar de kern van het probleem ligt. Dat is ook een zaak van gebed om inzicht en om onderscheiding. Helder geestelijk inzicht helpt ons om de zaken juist te plaatsen en op een juiste manier bij de Here God te brengen, zodat we Hem ook op de juiste manier kunnen ontmoeten. Verkeerd inzicht betekent misplaatste gebeden (dat wil zeggen: in het verkeerde veld geplaatst).

Verwarde gebeden leiden er toe dat je God niet ontmoet. Als iets thuis hoort in de eerste bede, dan moet je naar Hem toe in de rol van Schepsel, zodat je Hem kunt ontmoeten als de Gever. Maar als je dan als Zondaar of Gevangene gaat bidden, dan bid je langs Hem heen. Of anders gezegd: dan geeft Hij wel, maar dan kun je niet ontvangen. Als iets thuis hoort in de tweede bede, dan moet je naar Hem toe in de rol van Zondaar. Dan kun je Hem ontmoeten als de Vergever. Maar als

je dan als Schepsel of Gevangene gaat bidden, dan is er niet het berouw, en dus niet de openheid om de vergeving te ontvangen. En als iets thuis hoort in de derde bede, dan moet je naar Hem toe in de rol van Gevangene, zodat je Hem kunt ontmoeten als de bevrijder. Als je dan als Schepsel of Zondaar gaat, dan gaat zijn bevrijding langs je heen.

De drie beden, met de drie rollen die daarbij horen, kennen elk eigen belemmeringen voor het gebed. Bij de rol van schepsel gaat het om je behoefte. De belemmering die daar kan bestaan is dat je voor zulke aardse dingen niet durft te bidden. Je kunt het gevoel hebben dat dat te aards, te menselijk is. Alsof God alleen maar geïnteresseerd is in het geestelijke (wat dat dan ook mag zijn). Hij is juist ook de Schepper, die deze aarde, het dagelijks brood en jouw lichaam gemaakt heeft. In 1 Timotheüs 4:4 lezen we: 'Alles wat God gemaakt heeft is goed, en niets daarvan is verwerpelijk, als het met dankzegging aanvaard wordt.' Niets is te min voor God. Deze belemmering is wel begrijpelijk, zeker vanuit wat je soms in de kerk hoort, maar het leidt er toe dat je een deel van je leven buiten God om gaat leven.

Bij de rol van zondaar gaat het om je schuld. De belemmering hier is dat je er niet voor wilt bidden. Zolang je je mond houdt, of God ontloopt, word je niet geconfronteerd met je verantwoordelijkheid en je schuld. Wat God echter vraagt is dat je voor de dag komt. Vergeving is alleen mogelijk als je in alle kwetsbaarheid je schuld kunt erkennen.

Bij de rol van gevangene gaat het om je onmacht. De belemmering hier is dat je er niet voor kunt bidden. Veel beschadigingen op dit vlak werken door in het gevoelsleven. Dat kan zo ver gaan dat je het vermogen kwijt raakt om iets van God te ervaren.

Om over door te denken en door te praten

Herken je het gevaar om de velden te verwarren? Zoek uit je eigen leven eens wat voorbeelden op. Wat heeft dat voor gevolgen gehad voor je geloofsleven?

Naspel

'Want van U is het Koninkrijk en de macht en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid.'

Het Onze Vader nodigt uit om veelzijdig met God om te gaan. Dat beschermt je voor een krampachtige verstarde manier van geloven. Ik denk dat dat belangrijk is, omdat je alleen zo recht kunt doen aan de grootheid van God, maar ook aan de veelzijdigheid van je eigen leven. Je bent niet altijd dezelfde, en ook wat je mee maakt is niet altijd op dezelfde manier te duiden. Steeds weer mag je uit alle mogelijkheden juist die rol kiezen die past bij wie jij bent op dat moment, bij die situatie en bij de rol waarin God je tegemoet komt. Dan kan het tot een echte ontmoeting komen.

In het hoofdstukje 'God - welke God?' heb ik een aantal van die rollen beschreven. En bij die rolverdeling gaat het dan steeds om twee personen, om twee kanten die elkaar oproepen. Maar elke rolverdeling roept ook een bepaalde sfeer op. Ik heb ze daar aangeduid met de woorden: veilig, warm, nabij, onzeker, afhankelijk, steunend, stil, bang, intiem, afstandelijk, vererend, gehoorzaam, opstandig. En natuurlijk zijn er nog wel meer woorden te bedenken. Belangrijk is dat je in de omgang met God gaat ontdekken dat er speelruimte is om jezelf te zijn. Ook in de Bijbel kom je al dit soort relaties, rollen en houdingen tegen. Ik kan best een mooi ideaalbeeld schetsen van hoe het eigenlijk zou moeten zijn. Dat doe ik dus niet. Ik vind het belangrijker dat je gaat ontdekken dat jij er bij God mag zijn.

En toch. Want het eindigt niet bij de vaststelling dat je op al die manieren naar God toe mag gaan. Ook het Onze Vader stopt daar niet. Het wordt afgesloten met een lofzegging die opnieuw hemel en aarde dicht bij elkaar brengt. 'Want van U is het Koninkrijk en de macht en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid.' Al de rollen waarin je naar God toe

mag gaan lopen uit op de lofzegging. Het schepsel verheerlijkt God. De zondaar dankt en looft God om de vergeving. De gevangene prijst God om de bevrijding.

Dat is belangrijk, omdat die lofzegging ons ook weer boven de rollen uit tilt. We zitten niet vast in een bepaalde rol, maar gaan weer verder. Dat heeft ook te maken met eerbied. Eerbied in het gebed wil niet zeggen dat je bepaalde woorden of gedachten moet vermijden. Dan ga je denken dat bepaalde dingen uit jouw leven niet tegen God gezegd kunnen worden. Vooral twijfel, opstandigheid en zonde zouden dan niet mogen. Ik denk dat je juist met je twijfel, je opstandigheid en je zonde naar God toe moet gaan. Maar laat ook dat gebed uit lopen op de lofzegging.

Dat gaat soms tegen je gevoel in. Het voelt niet altijd 'halleluja' in je hart. Dat is voor een lofzegging ook niet altijd noodzakelijk. Belangrijk is om je omgang met God daar weer ruimte voor te maken. Psalm 50 zegt het zo: 'Wie lof offert, eert Mij en baant de weg dat Ik hem Gods heil doe zien.' Dat wil zeggen: door God te gaan loven, gaat jouw hart weer open. God prijzen is niet alleen fijn voor Hem, het is vooral ook nodig voor jezelf. Daardoor word je ontvankelijk. Het bepaalt je bij wie God kan en wil zijn in je leven.

Het prijzen van God is daarmee ook het begin van het antwoorden van God. In die ontvankelijkheid kun je iets gaan opmerken van wat Hij wil zeggen. Vaak bidden we wel, maar we doen dat door veel te vragen en niet te wachten op antwoord. En zoals ik aan het begin al zei: bidden is een ander soort relatie dan de relatie met mensen. Het antwoorden van God gaat dan ook anders in zijn werk. Vaak meer indirect, maar soms kun je ook een direct antwoord ervaren. Dan moet je echter wel stil zijn!

Ik heb in dit boekje geen methoden en technieken beschreven. Dat wil ik ook hier niet doen. Ik hoop dat je uit het totaal hebt begrepen dat het niet gaat om een bepaalde methode, maar om de houding, de rol, waarin je met God omgaat. Toch wil ik wel iets zeggen over de mogelijkheden van Gods antwoorden. Het belangrijkste daarbij is, denk ik, de ontvankelijkheid. Dat wil zeggen dat je de rust en de ruimte zoekt om open te zijn voor God. Sommigen kunnen dat het beste als ze in de natuur zijn. Anderen doen het door afwisselend een stukje te lezen, de eigen gedachten tegen God uit te spreken, zachtjes of hardop een lied te zingen, of gewoon stil te zijn. Echt stil zijn is trouwens moeilijk. Mensen met ervaring op dat punt zeggen dat het vaak minstens een uur kost voor je van binnen ook rustig bent geworden. Als je op dit punt voorbeelden zoekt, kun je bijvoorbeeld kijken naar boekjes over stille tijd.

Een van de meest voorkomende belemmeringen is dat je zo snel afgeleid wordt. Je bent aan het bidden, en ondertussen gaat er van alles door je hoofd. Of je bidt 's avonds in bed, en halverwege val je in slaap. Je kunt daardoor het gevoel krijgen dat je iets niet goed doet, of niet dicht genoeg bij God staat, enzovoorts. Ik heb de neiging om dat wat anders te zien. Niet als doodoener, en misschien gaat het ook beter als je gaat bidden op momenten dat je minder druk of moe bent. Dat kun je in ieder geval proberen. Maar ik vind het ook niet zo'n drama. Wat is er nou mooier dan biddend in slaap te vallen, en bij het wakker worden verder te gaan? En als je tijdens het bidden steeds afgeleid wordt, dan ben je kennelijk in gedachten met iets anders bezig. Misschien zou je daarover dan met God in gesprek moeten. Misschien is dat wat je afleidt in jouw leven wel belangrijker dan dat waar je voor denkt te moeten bidden. Wat ik bedoel te zeggen is dit: het gaat uiteindelijk niet om wat je precies wel en niet moet vragen. Het gaat om het zoeken van het contact. Ik vergelijk het maar met een huwelijk. Ik bespreek van alles en nog wat met mijn vrouw wat helemaal niet van belang is. Want het gaat tussen ons meestal niet om

die details waar we over praten, maar om het feit dat we met elkaar leven!

Maar goed, je zoekt contact met God, en je zult dat in veel gevallen niet direct vinden. In elk geval vaak niet als een direct antwoord op jouw vraag. Ik heb daar eerder al iets over gezegd. Hier wil ik dat samenvatten en nog twee punten toevoegen over de verhoring van het gebed en de belemmeringen daarin.

De belangrijkste belemmering die ik genoemd heb is de verwarring van de gebeden. Dat je ergens voor bidt in een rol die niet past. Dan kun je ook geen antwoord krijgen, omdat God in een andere rol naar jou toe komt. Hier moet je dus vooral leren om goed te onderscheiden. Passend bidden. Dat wil zeggen: bidden op een manier die past bij jou en bij de situatie waar je voor bidt.

Een andere belemmering die ik al aan de orde heb gesteld is het beperken van het gebed tot een vragenlijstje dat vervuld moet worden. Dan wordt God tot een automaat. Dat is nu precies de betekenis van magie. Als jij het goede ritueel uitvoert, bijvoorbeeld een bepaald gebed, dan moet God van zijn kant doen wat je vraagt. Je kunt daar zelfs bijbelteksten voor misbruiken. Als Jezus bijvoorbeeld belooft dat we krijgen wat we bidden in zijn naam, dan kun je dat zo opvatten. Maar dat is misbruik van een tekst, zeker in het verband waar het staat, in Johannes 14:13-14.

De Here Jezus zegt het in antwoord op een vraag van Filippus. Hij is bezig zijn leerlingen voor te bereiden op zijn afscheid. Hij gaat naar de hemel, en zijn leerlingen moeten op aarde verder. Eerst vraagt Thomas naar de bekende weg, en dan vraagt Filippus om God te mogen zien. Maar Jezus wijst het verzoek af. Ben ik nu al zolang bij jullie, Filippus, en ken je Mij nog niet? Als je Mij gezien hebt heb je de Vader gezien. Twijfel je daaraan? Geloof je mijn woorden niet?

Geloof dan om wat Ik je heb laten zien. Kom en zie. Ik lees de woorden van de Here Jezus niet als een scherpe bestraffing van Filippus kleingeloof. Sommige uitleggers stellen het wel zo voor. En inderdaad, Filippus krijgt niet wat hij vraagt. Maar hij krijgt wel een rij van geweldige beloften mee. Want het gesprek is nog niet afgelopen. Pas in vers 22 wordt er opnieuw iets gevraagd. Daar is na Thomas en Filippus het een derde discipel die Jezus in de rede valt. Maar voor het zover is heeft de Heer aan Filippus, en de anderen, een serie beloften gegeven.

Als je gelooft, zul je nog grotere wonderen doen dan Ik.

Als je iets vraagt in mijn naam, zal Ik het doen.

Als je Mij lief hebt, zul je mijn geboden bewaren en zal de Vader een andere helper sturen.

Geweldige beloften. Te mooi om waar te zijn. Ja. Letterlijk. Zo groot, zo omvattend zijn die beloften, dat we er niet bij kunnen, dat we ze eigenlijk niet kunnen geloven. Misschien dat er daarom steeds een voorwaarde bijstaat. Als je gelooft. Als je vraagt. Als je lief hebt. Heel makkelijk kun je dan vervolgens de schuld bij jezelf leggen als het niet gebeurt. Dan heb je kennelijk te weinig geloofd, te weinig gebeden, te weinig lief gehad. Aan zulke gedachten gaat een mens kapot.

Maar dat wil de Here Jezus er ook niet mee zeggen. Hij trekt de lijn van Filippus door. Filippus, die meer wil. Ik wil God zien. En op die hoge lijn doorgaand, geeft Jezus dan deze voorwaardelijke beloften. Alsof Hij aan Filippus vraagt: kun je dat wel aan? Kun je op dat hoge niveau met God omgaan, zodat je Hem werkelijk kunt zien? Zoals Hij ook Petrus aanspreekt na de verloochening: Heb je me werkelijk, echt, volledig lief? Jezus brengt Petrus terug naar het geestelijk niveau dat hij aan kan. Goed, Petrus, zoveel vraag ik niet van je. Alleen dit: Hou je van Me?

Ook Filippus wordt terug gebracht naar de begane grond. Filippus krijgt een belofte zonder voorwaarden. Een belofte die, als je het goed beschouwt, nog groter, nog omvattender is. Vers 18: 'Ik zal jullie niet als wezen achterlaten, Ik kom tot u. De wereld ziet Mij niet meer, maar jullie zien Mij. Want Ik leef en jullie zullen leven.' Geen voorwaarden. Je hoeft niet eens meer te komen. Nee, Jezus komt naar ons toe. En dan zien we. Anders dan de wereld. We zullen Hem zien. We zullen leven.

De Here Jezus zet ons met beide voeten op de grond. Geen voorwaarden. Geen eisen. We zijn mensen uit de wereld, met alle vragen en twijfels die er bij horen. Maar als we eenmaal bij Hem gekomen zijn, dan is er geen voorwaarde meer. Dan hoeven we niet onszelf op te tillen tot een niveau waar we God zien. Dan komt Hij zelf.

In Lucas 11:13 wordt aansluitend aan het Onze Vader hetzelfde gezegd: 'Uw Vader zal uit de hemel de Heilige Geest geven aan wie (daarom) bidden.' Het woordje daarom staat niet in de grondtekst. Wat er staat is, dat wie bidt (waar dan ook om) de Heilige Geest ontvangt. Dat is de ontmoeting die we krijgen in de tijd tussen de Hemelvaart en de Wederkomst van de Here Jezus. In de Heilige Geest is God bij ons. In ons zelfs.

Nu is het moeilijke van de Heilige Geest, dat die niet direct waarneembaar is. Hij werkt achter de schermen. En daarom kunnen we ook alleen maar op die symbolische manier met God omgaan. Dat gebeurt niet op die letterlijk, zochtbare manier. Maar wat er wel gebeurt is de aanwezigheid van God in ons leven. Ook al valt het niet te bewijzen. De ontmoeting met God door de Geest is het wezenlijke antwoord op ons bidden. Oftewel: bij het bidden gaat het niet om onze vragen en Gods oplossing daarvan. Het gaat er om dat we met God mogen omgaan midden in alle vragen.

Maar komt daar dan nooit een einde aan? Jazeker wel. Want het ging net om de tijd tussen Hemelvaart en Wederkomst. Jezus heeft beloofd dat er een Koninkrijk komt, waarin hemel en aarde nieuw worden. Daar is geen rouw, moeite, dood en verdriet meer, zegt Openbaring 21. Daar zijn alle gebeden echt vervuld. Ook, vooral het gebed dat de ontmoeting met God zoekt. Paulus zegt dat zo in 1 Corinthe 13: 'Nu zien we nog door een spiegel, in raadselen, maar straks van aangezicht tot aangezicht. Nu kennen we onvolkomen, maar dan zullen we God ten volle kennen, zoals wij zelf gekend zijn.' In het nieuwe Jeruzalem, zegt Openbaring, zullen we zijn aangezicht, zijn wezen zien. Daar zullen we God zien.

Daar worden ook alle concrete gebeden echt vervuld. Want je kunt wel bidden om genezing en gezondheid, maar je gaat toch echt een keer dood. En niet alleen jij zelf, er zijn zovelen ziek. Op de nieuwe aarde zal geen ziekte meer zijn. Je kunt danken voor het eten, maar er zijn miljoenen die honger lijden. Daar zal voldoende zijn. Je kunt bidden om vrede, om een plek waar je thuis bent, om liefde, enzovoorts, maar dan pas zal dat volledig zijn vervuld. Voor iedereen.

Als je concrete gebeden nu al vervuld worden is dat een toegift. Een extraatje. Daar mag je heel dankbaar voor zijn. Dat zijn de lichtpuntjes die God soms geeft om ons te bemoedigen. Die moet je ook leren zien, want ondanks alle ellende is er nog heel veel waar je Hem echt wel voor mag danken. Maar het zijn wel de bijzondere momenten. Het is nog niet de totale vervulling.

Bidden en danken loopt daarom ook uit op de lofzegging. Want die lofzegging van Gods Koninkrijk, macht en heerlijkheid tot in eeuwigheid houdt bij ons het verlangen wakker. En dat verlangen is de hoop. Door te bidden leer je uitzien en verwachten. Als je dat opgeeft, leg je je neer bij de huidige situatie. Bidden leert je te geloven dat Gods werkelijkheid meer is en beter is dan de werkelijkheid die we hier kennen.

Om verder te komen

Houd voor jezelf een gebedsdagboek bij, waarin je opschrijft waar je voor bidt, hoe je dat ervaart. Ook verhoringen van je gebed kunnen daar een plaats in krijgen. Probeer zo te blijven groeien in je omgang met God. Nog mooier is het als je dit samen met iemand anders kunt doen, zodat je je vragen en ervaringen kunt uitwisselen.

Verantwoording

Omwille van de leesbaarheid heb ik zo veel mogelijk technische termen vermeden en ook de wetenschappelijke literatuur niet vermeld. Toch zou ik dit boekje niet zo geschreven kunnen hebben, als ik niet die literatuur had gebruikt. Daarom wil ik hier een paar meer wetenschappelijke titels noemen die voor mij belangrijk zijn geweest.

Over symbolisch denken:

- * Vincent Brümmer, *Wat doen wij als wij bidden*, Kampen 1985
- * P.E. Jongsma-Tieleman, *Godsdienst als speelruimte van verbeelding*, Kampen 1996

Over de beden van het Onze Vader:

- * Gert Hartmann, *Lebensdeutung*, Göttingen 1993

Over ontwikkelingsfasen en geloof:

- * G.D.J. Dingemans, *In de leerschool van het geloof*, Kampen 1986
- * J.W. Fowler, *Stages of faith*, San Francisco 1981
- * W.G. Rietkerk, *Ik wou dat ik kòn geloven*, Kampen 1993

Over het verband tussen levenservaringen en geloof schreef ik zelf eerder:

- * Drs. R.R. Ganzevoort, *Levensverhalen, een verkenning in hermeneutisch crisispastoraat*, Kampen 1989
- * Ruard Ganzevoort, *Mag ik er zijn, over genade en veroordeling*, Kampen 1990
- * Reinder Ruard Ganzevoort, *Een cruciaal moment, functie en verandering van geloof in een crisis*, Zoetermeer 1994
- * Dr. Ruard Ganzevoort, *Omgaan met verlies, pastorale vragen rond crisis en geloof*, Kampen 1996
- * Dr. Ruard Ganzevoort, *Ontwijde mannen, het geloof van seksueel misbruikte mannen*, verschijnt waarschijnlijk in 1997 of 1998

Om verder te lezen

Zoals gezegd, er zijn veel boeken over bidden. Hieronder vind je een selectie van boeken die de moeite waard kunnen zijn. Ik heb ze een beetje geordend, zodat je gericht verder kunt lezen.

Over het gebed in het algemeen:

- * J. van Amstel, *Om amen op te zeggen*, Zoetermeer 1983
- * M.R. van den Berg, *Waarom bidden we?* Kampen 1992
- * O. Hallesby, *Het gebed*, Den Haag 1990
- * Bill Hybels, *Te druk om niet te bidden*
- * Jan Minderhoud, *Bidden kun je leren*, Sliedrecht 1994
- * Prof. dr. J. Versteeg, *Het gebed volgens het nieuwe testament*, Kampen 1976
- * G.C. Vreugdenhil, *Als je bidt...*, Leiden 1993
- * A.J. van Zuijlekom, *De rijkdom van het gebed*, Franeker 1992

Over gebed en lofprijzing:

- * J. Kamphuis, *Juda's Hallel, Gods lof in de gemeente*, Goes 1993

Over gebed en strijd:

- * Ruard Ganzevoort, *Front-taal, in gesprek over de geestelijke wapenrusting*, Sliedrecht 1991

Over gebed en evangelisatie:

- * Sabine van der Heyden, *Hemels Interactief*, Kampen 1996

Over gebed en Gods leiding:

- * Elisabeth Elliott, *Gods leiding in mijn leven*, Leiden 1994
- * Pieter van Kampen, *Door zijn hand, Gods leiding in ons leven*, Kampen 1993

Over voorbede:

- * R. Dunn, *De ongelofelijke kracht van voorbede*, Hoornaar 1994